

UNIVERZITA JANA AMOSA KOMENSKÉHO PRAHA

bakalárske kombinované štúdium
2010 – 2013

BAKALÁRSKÁ PRÁCA

Jana Vrbová

Vznik a vývoj periodickej tlače na Slovensku

Praha 2013

Vedúci bakalárskej práce: Doc. PhDr. Pravdová Hana, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies
2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Jana Vrbová

The emergence and development of periodicals in Slovakia

Prague 2013

**The Bachelor Thesis Work Supervisor: Doc. PhDr. Pravdová
Hana, Ph.D.**

Prehlásenie

Prehlasujem, že predložená bakalárska práca je mojim pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som pri spracovaní čerpal, v práci riadne citujem a sú uvedené v zozname použitej literatúry. Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V: Nové Mesto n/V 14.03. 20123

Jana Vrbová

Pod'akovanie

Chcela by som sa týmto pod'akovať svojej vedúcej bakalárskej práce Doc. PhDr. Hane Pravdovej, Ph.D. za odborné vedenie, praktické rady, podnety, pripomienky a ochotu pri spracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

Vznik a vývoj periodickej tlače na Slovensku je veľmi obsiahla téma. Pri spracovaní som ani netušila koľko periodík u nás vychádzalo. Bakalárska práca sa skladá zo 4 kapitol.

V prvej kapitole som sa venovala periodickej tlači ako takej, aké druhy poznáme, na aké systémy a podsystemy sa delí.

V druhej kapitole sa opisujem vznik periodickej tlače, čo bolo za jej začiatkami. Postupne pokračujem celým vývojom od jej začiatkov, kto stál za jej zrodom a v ktorých rokoch sa to všetko dialo. Zameraná je na vývoj od roku 59. pred naším letopočtom a pokračuje až dokonca 18. storočia.

Tretia kapitola je zameraná na 19. storočie od roku 1801 až do roku 1900. Toto obdobie bolo vo veľkom rozmachu vďaka vzniku Matice slovenskej, vďaka ktorej bolo vydávaných viacero periodík. Je tu spomínané aj obdobie zániku Matice slovenskej a periodikám ktoré vychádzali.

V poslednej štvrtej kapitole sa venujem 20. storočiu až po súčasnosť. V prvej časti štvrtej kapitoly som sa zamerala na vznik periodík od roku 1910. Samostatná podkapitola je aj vznik periodík do roku 1989. Po roku 1989 je venovaná podkapitola denníkom, týždenníkom a mesačníkom. Jednotlivé roky sú zachytené v tabuľkách čítanosti a predaja periodík na Slovensku.

Kľúčové slová: časopis, denník, mesačník, noviny, periodická tlač, periodikum, príloha, predstaviteľ, rok, Slovensko, storočie, tlačiarne, týždenník, vznik, vydavateľ, zánik

Abstract

The emergence and development of periodicals in Slovakia is very broad topic. For treatment, I had no idea how many periodicals with us based. Bachelor thesis consists of four chapters.

The first chapter deals with periodicals such as what kind of know what the systems and subsystems are divided.

The second chapter describes the emergence of the periodical, which was at its beginnings. Procedure continues until the entire development from its beginnings, who stood behind her birth and years where it all happened. It is focused on the development of the 59th BC and continued until even the 18th century.

The third chapter focuses on the 19th Century from 1801 until 1900th. This period was largely thanks to the expansion of Slovak Matica, thanks to which it was issued several periodicals.

There is also mentioned period termination Slovak Matica and periodicals which were based. The last chapter is dedicated to the 20th century to the present. In the first part of the fourth chapter, I focused on the emergence of periodicals since 1910. A separate subsection is also of periodicals in the year 1989th. After 1989, subchapter is devoted to newspaper, weekly and monthly. Individual years are shown in Tables readership and sales periodicals in Slovakia.

Keywords: magazine, diary, monthly, newspaper, periodical, journal, appendix, representative, year, Slovakia, century, printer, weekly, formation, publisher, extinction

Obsah

Úvod	9
1 Periodicita, periodickosť	11
1.1 Periodická tlač	12
2 História	15
2.1 Predchodcovia periodickej tlače	16
2.2 Situácia v 16. storočí, cenzúra, predchodcovia periodickej tlače.....	18
2.3 Situácia v 17.storočí, noviny s nepravidelnou periodicitou	19
2.4 Periodická tlač na Slovensku v osvietenskom storočí	20
2.5 Prvé noviny na Slovensku (a v Uhorsku)	21
2.6 Nova Posoniensia a zlé obdobie.....	21
2.7 Latinské periodiká v roku 1800.....	22
2.8 Začiatky novín v nemčine a maďarčine na Slovensku	23
3 Periodická tlač na Slovensku v období vojen s Napoleonom	27
3.1 Periodická tlač na Slovensku pred revolúciou 1 848/49	29
3.2 Periodická tlač na Slovensku v matičnom období.....	31
3.2.1 Systémy periodickej tlače v matičných rokoch.....	31
3.2.1.1 Tlač v Slovenčine.....	32
3.3 Periodická tlač na Slovensku od zániku Matice slovenskej	35
3.3.1 Záujmová tlač.....	37
4 Dvadsiate storočie	39
4.1 Systém.....	42
4.1.1 Do roku 1989	42
4.1.2 Po roku 1989	44
4.2 Denníky.....	45
4.2.1 V roku 2000 vychádzalo na Slovensku	47
4.2.3 Anotácia denníkov	51
4.2.4 Špecifické postavenie majú na mediálnom trhu ďalšie denníky	52

4.3 Týždenníky	53
4.4 Mesačníky	56
Záver	61
Použitá literatúra	62
Zoznam tabuliek	66

Úvod

Periodickou tlačou rozumieme zmaterializované výsledky individuálnej i kolektívnej žurnalistickej činnosti, ktorú charakterizuje aktuálnosť, periodicita a publicita. Delíme ju na noviny a časopisy.

Noviny majú zvyčajne univerzálny charakter, dennú periodicitu a uverejňujú spravodajstvo i publicistiku. Spravodajstvo, nazývané i ako "hard news" sa zakladá na informáciách a faktoch. Sprostredkováva spoločensky podstatné informácie a slúži verejnosti ku utváraní si vlastných názorov. Obsiahnuté informácie odpovedajú čitateľovi na hlavné otázky typu :kto, kedy, kde, prečo a ako.

Časopisy sa od novín líšia menšou aktuálnosťou, väčšími podrobnosťami rozoberaných tém a grafickou úpravou. Svojou štruktúrou, stavbou textov i celkovým zameraním sú určené okruhu čitateľov, ktorí už boli spravodajsky informovaní a hľadajú detailnejšie, alebo špecializované údaje. Podľa periodicity delíme periodickú tlač na denníky, dvojdenníky, týždenníky, dvojtýždenníky, mesačníky, dvojmesačníky a štvrťročníky. V štruktúre našej periodickej tlače ranníky majú celoslovenský alebo regionálny /krajský/ charakter, večerníky sú zásadne lokálne /mestské/ periodiká. Ďalším odlišným znakom či nepísaným pravidlom je vzťah spravodajstva a publicistiky. Ranníky bývajú prevažne zamerané na spravodajstvo, večerníky skôr na publicistiku. Popri všeobecno - politických poznáme aj špecializované noviny, ktoré sa zaoberajú len jednou tematickou oblasťou spoločenského diania. Sú to napríklad športové noviny, či noviny zaoberajúce sa výlučne hospodárskou tematikou.

Časopisy môžeme deliť do viacerých skupín. Podľa nákladu , podľa zamerania na vek, podľa záujmu, podľa pohlavia , podľa odbornosti a podľa obsahu. Okrem týchto aspektov ich delíme podľa toho ako sa v nich využíva fotografia, rozoznávame obrázkové a neobrázkové časopisy. Obe skupiny sa ešte ďalej delia na ideovo - politické, programové, záujmové a výstrižkové.

V súčasnosti sú noviny i časopisy dostupné všade. Výnimky tvoria snád' len krajiny či miesta kde nebolo možné tento civilizačný výtobytok uskutočniť. Postupom času vnikajú i nové tituly, ktoré sa snažia osloviť čo najviac čitateľov. Noviny i časopisy ponúkajú človeku byť neustále v obraze a informovať o najaktuálnejších udalostiach.

1 Periodicita, periodickosť

„Kategorizácia UNESCO typologicky delí periodickú tlač podľa periodicity a obsahového zamerania. Toto členenie má ešte tretiu dimenziu, a to územné pôsobenie“. (Porov. Kategorizáciu Ministerstva kultúry SR na portáli www.culture.sk/petrlac)

Vlastnosť periodickej tlače, žurnalistických rozhlasových a televíznych relácií a spravodajského filmu vychádzať či vysielat' v pravidelných intervaloch.¹ Prvé noviny zo začiatku 17. storočia mali týždennú periodicitu, lebo raz za sedem dní premávala dostavníková pošta, ktorá zabezpečovala prísun aktuálnych informácií do redakcie, ale aj rozvoz hotových výtlačkov z tlačiarkej officíny. Zrýchlenie dopravy a vzrast objemu informácií spôsobili, že sa periodicita novín v druhej polovici 17. storočia a najmä v 18. storočí skrátila na dennú. Moderné noviny vychádzajú denne, iba výnimočne dvojdenne či týždenne.² Časopisy majú dlhšiu periodicitu, objavujú sa týždenne, dvojtýždenne, mesačne, dvojmesačne i štvrťročne. Výnimočne sa noviny môžu objavovať aj častejšie ako denne – vtedy ide o rôzne časové vydania (napr. mimoriadne). Hustejšiu než dennú periodicitu majú tzv. elektronické médiá (rozhlas a televízia, internet), ktoré vysielajú novinárske relácie, spravodajstvo, v hodinových alebo polhodinových intervaloch. Spravodajský film mával týždennú a mesačnú periodicitu. Periodicita moderných žurnalistických celkov nadobúda, na rozdiel od iných obsahov sprístupňovaných médiami, výrazné črty kontinuálnosti.³

---

1 Periodicita, periodickosť- odvodené od periódy, z lat. periodus, z gr. periodos – obísť, obvod

2 TUŠER, A. Typológia periodickej tlače I. Lokálna a regionálna tlač, 1995

3 TUŠER, A. Ako sa robia noviny, 2007

1.1 Periodická tlač

„Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu, toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel ujmu pre svoje presvedčenie a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami bez ohľadu na hranice“ (Článok 19 Všeobecnej deklarácie ľudských práv z 10. decembra 1948)

Zmaterializované výsledky individuálnej i kolektívnej žurnalistickej činnosti (tzv. žurnalistické celky), ktoré charakterizuje: 1. aktuálnosť, 2. periodicita a 3. publicita. Podľa § 3 zákona č. 81/1966 Zb.: *„Periodická tlač sú noviny, časopisy a iné periodické tlačoviny, vydávané najmenej dvakrát ročne pod rovnakým názvom a v úprave typickej pre tento druh tlače. Za periodickú tlač sa však nepovažujú zbierky zákonov, úradné vestníky a tlačoviny slúžiace výlučne pre úradné, služobné alebo prevádzkové účely štátnych orgánov a organizácií, vedeckých a kultúrnych inštitúcií, hospodárskych, spoločenských a iných organizácií.“*⁴

Periodická tlač sa delíme *„na dva podsystémy: noviny a časopisy.“* Noviny bývajú najmä univerzálne (SME, Pravda), ale aj špecializované (Hospodárske noviny, Šport), majú prevažne dennú, ale aj týždennú, výnimočne i dlhšiu periodicitu. Môžu byť svetové, národné, nadnárodné, regionálne, nadregionálne, lokálne a pestujú obe zložky žurnalistického celku (spravodajstvo a publicistiku). Predchodcami novín boli novinové letáky (s jedinou správou) a letákové noviny (s niekoľkými správami). Noviny sú najstarším masmédiom, vznikli na začiatku 17. storočia a mali týždennú periodicitu. Prvými slovenskými novinami boli Prešpúrske noviny (1783–1787). Typológia časopisov nie je na rozdiel od novín dostatočne prepracovaná. Časť z nich nepatrí do žurnalistiky, ale do vedy či umeleckej literatúry. Časopisy bývajú zvyčajne špecializované, majú dlhšiu periodicitu a pestujú predovšetkým publicistiku.⁵

Podľa periodicity sa periodická tlač delí na denníky, dvojdenníky, týždenníky,

---

⁴ Zbierka zákona § 3 zákona č. 81/1966

⁵ TUŠER, Ako sa robia noviny, 2007

dvojtýždenníky, mesačníky, dvojmesačníky, štvrtročníky (kvartálníky) a polročníky. U nás sa za denník považujú noviny, ktoré vychádzajú aspoň štyrikrát do týždňa, vo vyspelých krajinách najmä šesťkrát do týždňa. Za prvý denník na svete sa považuje nemecký *Einkommende Zeytungen* z roku 1650, prvým slovenským denníkom bol *Slovenský denník* (1910–1915), ktorý vydával v Budapešti Milan Hodža. Denník, ktorý vychádza ráno, sa označuje ako ranník. Obsahuje udalosti z predchádzajúceho dňa. Denník, ktorý vychádza popoludní či navečer sa volá večerník, prináša udalosti z aktuálneho dňa. Prvým večerníkom na Slovensku bol *Slovenský večerník* (1929–1935). V štruktúre slovenskej periodickej tlače majú ranníky celoslovenský, nadregionálny alebo regionálny charakter, večerníky sú zasadne lokálne (mestské) noviny. Ďalším diferencným znakom je vzťah spravodajstva a publicistiky. Ranníky môžu byť spravodajsko-publicistické či publicisticko-spravodajské (podľa toho, čo akcentujú), večerníky najmä spravodajské, s menším podielom publicistiky. Zvláštnym typom ranníka je pondelník, ktorý venuje zvýšený priestor športu a telovýchove. Slovenské nedeľníky sú prevažne noviny, ktoré nevychádzajú v nedeľu, ale na nedeľu, a majú viac magazínový charakter. Prvý slovenský nedeľník, *Smena na nedeľu*, začal vychádzať 1. 1. 1966.⁶ V súčasnosti existuje niekoľko typov nedeľníkov. Najmä tituly z kategórie tlače pre masy si zachovali vonkajšie znaky novín (najmä výzorom, papierom a formátom), ale prestali mať novinový ráz a stali sa časopismi. Iné si ponechali novinový základ a prinášajú najdôležitejšie spravodajstvo z predchádzajúceho dňa (zo soboty). Rozširujú ho o niektoré typicky časopisecké črty (uverejňujú napr. spomienky celebrit na významné udalosti, texty tematizujúce každodenné aktivity a osobný život: stravovanie, obliekanie, intímne vzťahy, kuriozity a zaujímavosti). Prinášajú nielen politické informácie, ale v rozsiahlejších textoch aj poučenie a zábavu.⁷ Majú o ne záujem aj čitatelia, ktorí noviny z rôznych dôvodov nečítajú, preto mávajú nedeľníky v

---

6 BREČKA, S., *Média v Slovenskej republike*, 2002

7 TUŠER, A. *Typológia periodickej tlače I. Lokálna a regionálna tlač*, 1995

niektorých prípadoch aj vyšší náklad ako denníky.⁸

Za periodickú tlač sa od jej vzniku platilo. Porekadlo vraví, že noviny vznikli vtedy, keď sa našiel človek, ktorý bol ochotný za správu zaplatiť. Zhruba od 70. rokov 20. storočia poznáme aj tzv. bezplatnú tlač. Ide o rozvetvený systém tlače, najmä novín (vo Veľkej Británii sa napr. ich počet odhaduje na 700), ktoré sa rozdávali zdarma (čitateľom ich donášajú priamo domov alebo na miesta, kde sa vo veľkom zhromažďuje obyvateľstvo, napr. v supermarketoch a hypermarketoch). Takéto periodiká sa ničím nelíšia od predávaných tlačovín. Ich existenciu umožňuje inzercia, ktorá v nich hrá väčšiu úlohu než pri predávanej tlači. Za charakteristický znak bezplatnej tlače treba považovať jej lokálny ráz; obracia sa na „neanonymného“ čitateľa, čím eliminuje vysoké náklady na distribúciu tlače do vzdialenejších oblastí. Ak má niekoľko rôznych titulov novín (zvyčajne toho istého vydavateľa) rovnaký obsah, prípadne ak sa navzájom líšia iba časťou spravodajstva (najmä lokálneho), ide o hlavičkové noviny. Sú populárne najmä v Nemecku. Na základe obsahového zamerania A. Tušer poznáme periodickú tlač „pre širokú verejnosť a pre špecifické skupiny čitateľov.“ K prvým patria univerzálne(*Sme*), kultúrne a umelecké (*Vlna*), populárno-odborné (*Quark*), zábavné (*Woloviny*), ženské (*Slovenka*), detské a mládežnícke (*Maxisuper*), športové a turistické (*Krásy Slovenska*), cirkevné a náboženské (*Katolícke noviny*), periodiká pre zahraničie (*Slovak Spectator*), erotické (*Tabu*) a inzertné (*Avízo*). K periodikám pre špecifické skupiny patria odborné(*Trend*), vedecké(*Kino-ikon*), periodiká profesionálnych (*Časopis Slovenskej lekárskej komory*) a občianskych skupín (*Notabene*), podnikové (*Prúd*), firemné (*Dataland*) a školské (*Ateliér*).⁹

---

8 BREČKA, S., Média v Slovenskej republike, 2002

9 TUŠER, A., Typológia periodickej tlače, 1995

2 História

Novinárstvo je bezprostredne spojené s dejinami. Hovorí sa, že noviny sú zrkadlom doby. Noviny si „pamätajú“ viac než dve tisícročia. Nemožno síce hovoriť o novinách dnešného typu, no boli to periodiká, ktoré už prinášali informácie. A informácie, sako vieme, sú základom novinárstva. I jeho predmetom, nech je to v ktoromkoľvek prostriedku masovej komunikácie.

Niečo podobné ako noviny mali už starí Číňania v 2. storočí pred n. l. (Chmelár 1994, 29-30). Boli to Ti-pao a informačne sa starali o vládnucu dynastiu. Toto periodikum nebolo verejne prístupné, malo utajený, interný charakter. Až oveľa neskôr, v 8. storočí nášho letopočtu z iniciatívy čínskeho cisára Li Lungfihosa vydávali kópie výnosov a nariadení, z ktorých sa postupne stali akési úradné noviny.

V tom čase však Európa mala už niekoľko storočí svoje prvé periodikum. Nebolo tlačené ale písané. Jeho dejiny siahajú do čias Rímskej ríše, do roku 59 pred naším letopočtom, kedy rímsky konzul Gaius Julius Caesar. Boli vyvesené na tabuli do vchodu do senátu, takže ich možno nazvať nástennými novinami a vychádzali trikrát v mesiaci, ako zasadal senát.¹⁰

Nedlho po ich zrode na príkaz Caesara vznikli Acta diurna populi Romani¹¹. Toto periodikum vychádzalo denne. Vyhlášky neboli výlučným obsahom, ale obsahovali už aj správy o udalostiach na cisárskom dvore a v celej krajine. Niektorí autori tvrdia, že skracovaním pôvodného názvu Acta diurna populi Romani ostalo len diurna, z čoho sa postupne vyvinulo giornale, journal, žurnál.¹²

Acta diurna vychádzala do roku 330 nášho letopočtu. Zrušil ich cisár Konštantín I. v spojení so svojím rozhodnutím premiestniť hlavné mesto z Ríma do Konštantínopolu. Acta diurna je najdlhšie vychádzajúce periodikum v dejinách

---

10 SERAFÍNOVÁ, D. Die Pressburger Presse in der thesesianischen und in der josephinische Zeit, 2001

11 Denné správy rímskeho ľudu

12 TUŠER, A. Ako sa robia noviny, 2010. 19

existencie ľudstva¹³.

Kým vznikli skutočné noviny, kým vznikla tlač, dorozumievanie medzi ľuďmi malo iba písomnú formu a dotýkalo sa úzkeho kruhu adresátov. V staroveku ich funkcia spočívala vo vzájomnej komunikácii medzi vyššími spoločenskými vrstvami. Správy a oznámenia čítali panovníci, ich úradníci, štátni, provinčný a vojenský hodnostári, prípadne obchodníci. Ostatná populácia, zväčša pre negramotnosť, sa k nim nedostala. Stredovek, trvajúci tisíc rokov od pádu Západorímskej ríše až do objavenia Ameriky priniesol pozitívne zmeny. Vznik novinárstva predpokladal rozširovanie písaného či hovoreného slova. Za predchodcov novín považujeme písané noviny, príležitostné informácie, obchodnú a politickú korešpondenciu, novinové letáky a letákové noviny.¹⁴

Na Slovensku je zachovaný list trenčianskeho richtára Osvalda Somorovského z roku 1461, v ktorom oznamuje bratislavskej mestskej rade všetky novinky z Trenčína a najmä z Trenčianskeho hradu. Z obdobia reformácie je známa zbierka písaných novín augsburského poštmajstra Krišpína Lampertera, ktoré odoberal aj bratislavský mestský notár Martin Kestler.

2.1 Predchodcovia periodickej tlače

Revolučným činom, ktorý výrazne ovplyvnil novinárstvo, bol v 15. storočí vynález kníhtlače. Pravdepodobné obdobie vzniku tohto vynálezu sa datuje okolo rokov 1440 až 1450 a s polovicou 15. storočia sa spája v Európe aj vznik predchodcov periodickej tlače: letákových novín a novinových letákov. Rozdiel medzi nimi je v tom, že letákové noviny obsahovali viac správ, novinové letáky len jednu. Za najstarší novinový leták sa považuje nemecký tlačený produkt už z roku 1540 *Historie, wie dier Turken die christliche Kirche anfochten*.¹⁵ Kníh tlač sa veľmi rýchlo rozšírila po celej Európe a utvorila najvýznamnejšie technické predpoklady na rozvoj masovej komunikácie. Najprv vznikali putovné tlačiarne, v

---

13 Acta diurna vychádzali 389 rokov

14 TUŠER, A. Ako sa robia noviny, 2010. 20

15 História o tom, ako Turci kresťanskú cirkev sužujú.

Košiciach to bola tlačiareň Havla Huszára (1560), v Šintave tlačiareň Petra Bornemiszu (1573 a od 1576 na Plaveckom hrade).¹⁶

Tlačové produkty po vynáleze kníhtlače viazali svoje vydávanie na konania jarmokov, púti a pod. Na ich rozširovanie malo pozitívny vplyv zriaďovanie pravidelných poštových tratí. Postupne ich sieť v Európe hustla, pribúdali dostavníky a kuriéri. Vzhľadom na to, že poštové trate mali prevažne týždennú frekvenciu, prvé periodiká mali spravidla týždennú periodicitu. Cez slovenské územie ako prvú prechádzala od roku 1530 týždenná poštová linka Viedeň-Bratislava a prvá poštová trať na Slovensku vznikla v roku 1558 na trase Bratislava- Ružomberok- Košice.

V krajinách kde pretrvával feudalizmus, sa vznik novín a časopisov oneskoroval. Hospodárske zaostávanie Slovenska (v rámci Uhorska) sa prejavilo aj v oneskorenom vzniku jeho periodickej tlače. Ten súvisí najmä s rozvojom meštianstva, ktoré potrebovalo informovanosť v národnom aj v medzinárodnom meradle. Letákové noviny možno nazvať až produktmi vzťahujúcej sa spoločnosti. Za prvé letákové noviny považujeme na Slovensku považujeme Zwo Wahrhaftige Newezeitung¹⁷, vytlačené v Bratislave roku 1594, ktorých pôvodcom je jeden z prvých kočovných tlačiarov J. Valo. Prvé stále tlačiarne na Slovensku však vznikli už v roku 1577 v Banskej Bystrici, Bardejove a Trnave. Predpokladom rozvoja tlačového novinárstva okrem techniky bol aj papier. Prvá slovenská papiera vznikla v roku 1530 v Ružomberku.¹⁸

Aby sa produkty kníhtlače mohli stať novinami a časopismi, museli spĺňať základné znaky novinárstva: aktuálnosť, periodicitu a publicitu. Tlačiarne, letákové noviny, periodiká na Slovensku od začlenenia Slovenska ako súčasť Uhorského kráľovstva do Habsburskej monarchie (1526) po koniec protihabsburských povstaní (1711)

---

16 SERAFÍNOVÁ, D., VARTÁL, J. História a súčasnosť slovenskej žurnalistiky, 2004

17 Dve skutočné noviny

18 BREZA, V. Tlačiarne na Slovensku 1447- 1996, 1997, s. 216

2.2 Situácia v 16. storočí, cenzúra, predchodcovia periodickej tlače

Šestnásťte storočie nebolo len storočím tureckej prítomnosti v strednej Európe, bolo to aj obdobie šírenia protestantského vierovyznania po roku 1517. Na Slovensko to prinášala mládež, študujúca v Nemecku, Čechách. Postupne vplyvom Lutherovho učenia sa na Slovensku objavili tlačiarne, ktoré pomáhali šíriť protestantské kázne. Ich činnosť bola krátkodobá. Rozvoj kníhtlače spomalila cirkevná i svetská cenzúra. V roku 1515 vydal pápež Lev X. bulu *Inter sollicitudines* obsahujúce všeobecné cenzúrne predpisy záväzné pre všetky katolícke krajiny. Cirkevnú cenzúru držali pevne v rukách biskupi. Iniciátorom svetskej cenzúry bol Ferdinand I. Habsburský, v marci roku 1523 zakázal šírenie protestantských spisov. V roku 1547 vydal rozhodnutie, ktoré prikazovalo tlačiarom požiadať panovníka o vydanie živnostenskej koncesie.¹⁹ Viacerí tlačiarne preto radšej šli z miesta na miesto, aby sa vyhli stíhaniu cenzormi. K putovným tlačiarňam patrila napr. tlačiareň Havla Huszára pôsobiaca v roku 1560 v Košiciach, ďalšou putovnou tlačiarňou bola aj tlačiareň Petra Bornemiszu. V roku 1573 pôsobila v Šintave, od roku 1576 na Plaveckom hrade, v roku 1584 dotlačil Bornemisza svoju poslednú obsiahlu kníhpostilu v Rohožníku.²⁰ Putovným tlačiarom bol aj Ján Walo, v roku 1594 na v Bratislave pod názvom *Zwo Wahrhaftige Neue Zeytung* vytlačil a doposiaľ jediné letákové noviny dokázateľne vytlačené na území Slovenska. Tieto noviny obsahujú dve informácie, prvú o bojoch s Turkami pri Novohrade a pri Budíne v roku 1593, druhú o kométe, ktorá sa zjavila nad Konštantínopolom. Známu stálou tlačiarňou na našom území v 16. storočí bola katolícka tlačiareň Mikuláša Telegdiho. V rokoch 1577 pôsobila až do roku 1584 v Trnave. Na túto tlačiareň nadviazala tlačiareň ostrihomskej kapituly nachádzajúcej sa v tom čase rovnako v Trnave.²¹

---

19 Malá encyklopédia žurnalistiky, s. 106

20 Valach, J., *Staré tlačiarne a tlačiarne na Slovensku*, s. 11-12

21 SERAFÍNOVÁ, D., VARTÁL, J., *Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky*, 2005,

2.3 Situácia v 17.storočí, noviny s nepravidelnou periodicitou 22

Nástup protestantizmu znamenal začiatok náboženských vojen, ktoré pokračovali aj v 17.storočí a spolu s protihabsburskými povstaniami výrazne ovplyvnili aj Slovensko. Boje prebiehajúce na slovenskom území spojili slovenskú národnosť. Vplyv mali aj na rozvoj kníhtlačiarenstva na Slovensku a obsah jeho produkcie. Prevaha kníh a iných tlačovín vychádzala v latinčine, jazyku úradov, škôl a dobovej kultúry, nasledovali nemecké, maďarské až po nich slovenské vydania-ich počet narastal. Dôležitým katolíckym tlačiarenským centrom na území Slovenska v 17. storočí bola Trnava, od roku 1609 pôsobila Arcibiskupská tlačiareň. Postupne nestačila uspokojovať záujemcov o produkciu tlačí. Bolo treba rozšíriť výrobu. Urobilo sa tak po založení Trnavskej univerzity roku 1635 arcibiskupom Petrom Pázmaňom, ktorý trval na tom, aby univerzita mala tlačiareň. Produkcia tlačiarň podliehala prísnej cenzúre. V roku 1670 presadil uhorský palatín a primas Juraj Selepčeni so súhlasom panovníka Leopolda I. zverenie cenzúry v Uhorsku do rúk cirkvi. Hlavným cenzor bol vymenovaný Martin Sentiváni, profesor Trnavskej univerzity. Prvé periodikum s nepravidelnou periodicitou sa na Slovensku objavilo v roku 1750 počas posledného protihabsburského povstania. Toto periodikum nieslo názov *Mercurius Hungaricus*, od tretieho čísla *Mercurius Veridicus ex Hungaria*. Bol to vojenský bulletin s nepravidelnou, najčastejšie mesačnou periodicitou. Knieža chcelo jeho prostredníctvom získať podporu pre svoj boj proti Habsburgovcom v cudzine aj doma a vyvrátiť nepriaznivé informácie o ňom a jeho stúpenoch šírené prostredníctvom periodika *Wienerische Diarium*.²³ Prvé číslo *Mercuria* redigoval a vydal Rákociho gróf Antal Esterházi, ďalšie číslo zostavil Pavol Radaj, generál a radca Františka II. Rákociho. Zachované číslo z roku 1710 sú dielom Samuela Ebéckeho, tajomníka grófa Mikuláša Berčeniho. *Mercurius* vychádzal na ôsmich stranách zalomených do jedného stĺpca. *Tlačili ho v Levoči,*

---

22 BREZA, V. Tlačiarne na Slovensku 1477-1996, . 216

23 SERAFÍNOVÁ D., VARTÁL, J. Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky, 2005, s.

*Košiciach, Bardejove, len v Levoči sa názory rozchádzajú*²⁴. Náklad Mercuria predstavoval 60- 80 výtlačkov. Posledné číslo bolo vydané pravdepodobne na jar 1711.

2.4 Periodická tlač na Slovensku v osvietenskom storočí²⁵

V Royerovej tlačiarňi vyšlo v roku 1721 aj prvé pravidelné periodikum na území dnešného Slovenska *Nova Posonien*- týždenník v latinčine s mesačnou prílohou *Syllabus Rerum Memorabilium*. Jeho vznik inicioval významný dobový polyhistor Matej Bel, autor rozsiahleho encyklopedického diela *Noticiae*, ktorého počas štúdiá v Halle ovplyvnil pietizmus. Toto kresťanské učenie sa zasadzovalo za myšlienku čítania novín v škole, s ktorou prišiel J. A. Komenský. *Nova Posoniensia* boli určené na čítanie na evanjelickom lýceu v Bratislave. Pri práci na periodiku Matejovi Belovi pomáhali pedagógovia lýcea. Po formálnej stránke sa inšpirovali viedenským periodikom *Wienerische Diatrium* a ďalším dobovým periodikom v latinčine ako *Nova Latina Lipsiensa* či v nemčine *Hamburgisches Magazine*. Týždenník vychádzal na kvartovom formáte na štyroch stranách zalomených do dvoch stĺpcov číslovaných priebežne. Správy nemali titulky len akýsi domicil. Boli zoradené chronologicky a od správ z najvzdialenejších krajín po tie najbližšie. Mesačná príloha vychádzala na štyroch nečíslovaných stranách s textom zalomeným na šírku strany. Informácie boli zoradené podľa krajín pôvodu, rovnako od najvzdialenejších po najbližšie krajiny.²⁶

Trnavským jezuitom nevyhovovalo, že periodikum mali v rukách protestanti. Keď sa im nepodarilo dosiahnuť zatvorenie Royerovej tlačiarne, v ktorej videli konkurenta, docielili aspoň to, že im M. Bel na jar roku 1722 musel týždenník postúpiť. Premiestnili ho do Trnavy, kde 10. septembra 1722 zanikol. V roku 1726 prešla cenzúra v Uhorsku z rúk kancelára Trnavskej univerzity do rúk

24 VALACH, ref. 3, s. 126; BREZA, V. Tlačiarne na Slovensku 1477- 1996, s. 80

25 SERAFÍNOVÁ D., VARTÁL, J. Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky, 2005, s. 26-27

26 SERAFÍNOVÁ D., VARTÁL, J. Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky, 2005, s.

Uhorskej kráľovskej miestodržiteľskej rady. Tlačiarom nariadili, aby zasielali na posúdenie po tri výtlačky z každého diela.²⁷

2.5 Prvé noviny na Slovensku (a v Uhorsku)

Periodická tlač sa účinne využívala vo veľkom zápase uhorských stavov a prostého ľudu s habsburskou dynastiou, bolo to počas obdobia Františka Rákociho II. S jeho menom sa spája založenie najstarších novín, vychádzajúcich na našom území. V roku 1705 vyšlo prvé číslo Mercurius Hungaricu, ktoré bolo v ďalšom čísle premenované na Mercurius Veridiccus ex Hungaria²⁸. Ich uverejnenie neznamena začiatok, ale dovŕšenie propagandy pomocou tlače, ktorú František Rákoci so spolupracovníkmi začal rozvíjať prostredníctvom novinových letákov a manifestov. Kuruci²⁹, chceli vylúčiť propagandou moc nepriateľského spravodajstva, ktorý sa šíril úradným časopisom habsburského panovníckeho dvora Wienerisches Diarum, ktorý neskôr premenovali na Wiener Zeitung. Pod týmto titulom periodikum vychádza dodnes.³⁰

2.6 Nova Posoniensia a zlé obdobie

Prvé pravidelne vychádzajúce noviny v Uhorsku boli bratislavské Nova Posoniensia. Mali veľký význam. Po ich zániku neboli na Slovensku dlhšiu dobu podmienky na vydávanie periodickej tlače. Súviselo to hlavne so stupňujúcim sa bojom medzi katolíkmi a evanjelikmi, a s rekatolizáciou Uhorska. Vývoj spoločenských a politických pomerov na Slovensku rozvoju novinárstva neprial. Plánovaný časopis Daniela Fischera Acta Eruditorum Pannonicae res et eventus

---

27 Lexikón slovenských dejín, ref. 1, s.82

28 Pravdomluvný posol z Uhorska

29 Stúpenci Františka Rákociho II.

30 CHMELÁR, E. Uhorská tlačová politika s zreteľom na slovenské novinárstvo, s. 132

naturales ac morbus patriae exponentis nakoniec nevyšiel.³¹

2.7 Latinské periodiká v roku 1800

Nové cirkevno-školské ročenky evanjelikov augsburského a helvétskeho vyznania v rakúskej monarchii patria medzi posledné latinské časopisy vychádzajúce na našom území.³² Z ostatných latinských časopisov vychádzajúcich v Uhorsku na prelome 18. a 19. storočia treba spomenúť *Ephemeridea politico-literariae*³³ s prílohou, ktoré v Budíne začal vydávať profesor Michal Tertina. Redigoval ich sám od apríla do októbra 1790. Neskôr ich prebral advokát Pavel von Spielenberg, ktorý ich viedol až do ich konca do roku 1792.³⁴

Od 1. apríla 1804 začal Juraj Alojz Belnay, vydávať nový latinský politicko-literárny časopis *Ephemerides statistico-politico-aeconomico-literariae*.³⁵

Roku 1805 začal dvorný agent Rosemann - vydávať vo Viedni politicko-literárne noviny *Európa*. Tieto latinské noviny určené tiež čitateľom v Uhorsku, väčšinou preberali materiál z *Neuwieder-Todten-Reichs*, toto periodikum bolo zaujímavé po grafickej i štylistickej stránke.³⁶

Na začiatku 19. storočia sa dostávajú latinské periodiká postupne na okraj verejného života. Namiesto nich vystupujú noviny a časopisy v živých hovorových jazykoch užívaných na území mnoho národnostného Uhorska. Periodiká vládnucej nemeckej a maďarskej triedy majú vodiace postavenie. Na začiatku svojej existencie sa tieto periodiká tiež zaoberajú problematikou iných národov a národnostných menšín v Uhorsku a ich publicita bola oveľa širšia, ako by sa to zdalo na prvý pohľad. Hlavne učené Slováci patrili do skupiny čitateľov a

---

31 CHMELÁR, E. Uhorská tlačová politika s zreteľom na slovenské novinárstvo

32 *Novi ecclesiastico-scholastico Annales evangelicorum augustanae et helveticae confessionis in Austriaca Monarchia*

33 Politicko-literárne listy

34 SERAFÍNOVÁ D., VARTÁL, J. Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky, 2005, s.

35 Lexikón slovenských dejín, ref. 1, s. 82

36 CHMELÁR, E. Uhorská tlačová politika s zreteľom na slovenské novinárstvo

dopisovateľov.³⁷

2.8 Začiatky novín v nemčine a maďarčine na Slovensku

Nemecké a maďarské noviny, vychádzajúce na našom území mali na prelome storočí tiež významnú funkciu. Od začiatkoch existencie sa obracali na svojich čitateľov z radov meštiactva, nižšej šľachty i dedinskej inteligencie, medzi ktorými bolo mnoho Slovákov. Do najstarších nemeckých bratislavských novín *Pressburger Zeitung* písali aj Slováci. Vedenie týchto novín z konkurenčných dôvodov sa stavalo nepriateľsky k vydávaniu slovenských novín a časopisov. Najstaršie nemecké a maďarské periodiká vychádzajúce na našom území obsahujú poznatky o živote slovenských vrstiev a o slovenskom národnom povstaní.³⁸

Naša periodická tlač, hlavne na začiatku, mohla ťažko súťažiť s dobre vybavenými, dokonalejšími nemeckými novinami, ktoré mali aj bohaté spravodajstvo, väčší okruh dopisovateľov, dokonca aj početné prílohy. Vývoj novinárstva v Uhorsku má niekoľko odlišných črt od novinárskeho vývoja vo Francúzsku a vo Veľkej Británii.

Vzrast maďarského novinárstva, patrí do obdobia panovania Jozefa II. V rokoch 1764-1780 v Uhorsku počet všetkých vychádzajúcich novín a časopisov nepresahoval čísla 8, v rokoch 1781-1790 ich počet stúpol na 23. V rokoch 1800-1810 začalo vychádzať 14. nových časopisov a novín, z ktorých boli len tri maďarské.³⁹

Pre periodickú tlač vychádzajúcu v 18.stor. V Uhorsku, je špecifická krátka doba ich trvania. V mnoho národnostnom štáte mali menšiu publicitu latinské, nemecké, maďarské i slovenské noviny, ako v krajinách s príslušníkmi jedného národa. V roku 1794 v Anglicku vychádzalo 600.413 výtlačkov novín a

---

37 Lexikón slovenských dejín, ref. 1, s. 84

38 SERAFÍNOVÁ, D. Die Pressburge deutschsprachige Press im Archiv der Stadt Bratislava, 1997, s. 125- 135

39 SERAFÍNOVÁ, D. , VARTÁL, J., Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky, 2005, s. 214

časopisov, v Uhorsku to bolo však len 1000 výtlačkov.

Najvyšší počet čitateľov periodickej tlače v Uhorsku, bol zo vzdelanostných vrstiev. Upriamený bola na zahraničné politické a odborné noviny a časopisy. Preto aj vydavatelia novín v Uhorsku mali od počiatku veľké ťažkosti so získavaním dopisovateľov, s nedostatkom predplatiteľov a tým aj s hospodárskou stránkou tejto svojej činnosti. I keď mali slušnú úroveň zanikali pomerne rýchlo, už po roku, až dvoch rokoch.⁴⁰

Vďaka rozvojom národného obrodzenia, vytvárajúc vhodné podmienky pre pestovanie vlastného jazyka, kultúry a literatúry v živej hovorovej reči, sa v novinárstve internacionálna latinčina dostáva do úzadia. Rozvíjajúce meštiactvo sa žiada novín písaných po nemecky. Desať rokov po zániku Nova Posoniensia začínali vychádzať prvé nemecké noviny v Uhorsku: Wochentlich zwiemal neuankommander Mercurius. Mercurius pre nedostatok čitateľov poklesol.

V roku 1764 Pressburger Zeitung vznikol v Bratislave, kde sa zoskupovala edičná činnosť periodickej i neperiodickej tlače.

Založenie osobitných nemeckých divadelných novín –Allgemeine Deutsche Theaterzeitung. Úzko súvisí s rozvojom Kultúrneho života v Bratislave. Čitateľ tu našiel nielen kritiky a referáty o predstaveniach bratislavského mestského divadla, ale aj správy a kritiky divadelných inscenácií v takmer všetkých významnejších uhorských i rakúskych mestách. Významné bolo aj podujatie Karla Bohumila Windischa, ktorý roku 1791 v Bratislave, ako priame pokračovanie vychádzajúcich Oznamov⁴¹, vydával vedecký časopis Ungarisches Magazine. Časopis mal zahrňovať príspevky z vedeckých disciplín, avšak redaktor v ňom uverejňoval hlavne články a štúdie z histórie a z geografie. Bol to jedným z najvýznamnejších nemeckých odborných časopisov v Uhorsku, medzi čitateľov patrili aj učený Slováci.⁴² Mal rozhodný vplyv na vývoj časopisov, vznikajúcej slovenskej buržoázie.

---

40 SERAFÍNOVÁ, D. Presburger Zeitung- Nutz und Lust, s. 15

41 Oznam- Anzeigen

42 SEIDLER, A. SEIDLER, W. Zeitschriftenwesen im Donauraum zwischen 1740 und 1809,

Windischovi sa podarilo zoskupit' všetkých významnejších nemeckých spisovateľov a vedeckých pracovníkov v Uhorsku aby vytvoril z neho, orgán vysokej úrovne. Okrem historických a zemepisných pojednaní tu boli články z národopisu, ľudovej slovesnosti, z dialektológie Nemcov bývajúcich v Uhorsku. Redaktor a jeho spolupracovníci si všímali sociálnych a poľnohospodárskych otázok. Snažili sa spájať záujmy sedmohradských Nemcov s Nemcami v Budíne, v Bratislave, na Spiši. Vďaka tomu, že prvý zväzok časopisu bol prijatý veľmi priaznivo, povzbudilo agilného Windischa ešte viac do novinárskej práce. Avšak časopis sa udržal do roku 1787. Opäť sa pokúsil o vydávanie časopisu, bol to *Neue Ungarisches Magazin* (1791-1792), no predsa s menším úspechom. Jeho druhý zväzok vyšiel až po Windischovej smrti.⁴³

Prvé noviny a časopisy v Uhorsku sa nemohli slobodnejšie rozvíjať, pretože ich brzdila prísna cenzúra. Počas Jozefa II. nastali pre publicistiku lepšie časy. Nie je preto náhodné, že vydávanie novín, časopisov, populárno-vedeckej i ľudovovýchovej literatúry, určenej slovenským čitateľom, sa začína v pravom slova zmysle len v osvietenekom období. Uvoľňuje cenzúry a zavádzanie nových poriadkov. Úzko súviselo s priaznivejšími spoločenskými a politickými pomermi, prispel k tomu hlavne Jozef II.

Strediskom novinárstva v Uhorsku bola zo začiatku Bratislava, ktorá prestala byť koncom XVIII. storočia najvýznamnejším politickým, hospodárskym a kultúrnym centrom krajiny. Tie úlohy preberala Budapešť. Na príkaz Márie Terézie v roku 1775 bol do Budapešti prenesený krajinský úrad. Vznikali aj významnejšie vedecké a literárne spoločnosti. Pre nepriazeň spoločenských pomerov trvali len krátko. V Budapešti začínajú vychádzať vrátane novín aj prvé maďarské časopisy. Temešvár, sa po Budapešti stal dôležitým strediskom novinárstva

Počas národného obrodovania maďarské a nemecké periodiká v Uhorsku nemali taký silný vplyv na vývoj slovenského novinárstva, ako v predchádzajúcej dobe.

---

43 FOLLRICHOVÁ, M. - ROUET,, GILLES: Médias et minorités en Slovaquie, 2007, s. 67- 74

Vydavatelia a redaktori slovenských novín sa skôr orientovali na českú publicistiku. S rozvojom slovenského národného hnutia, na stránkach našej tlače, vystupuje omnoho viacej do popredia špecifická národná tematika. Slovenskí vzdelanci aj naďalej sledovali aj cudzojazyčnú tlač.⁴⁴

---

44 Malá encyklopédia žurnalistiky, ref. 2. s, 364

3 Periodická tlač na Slovensku v období vojen s Napoleonom

Po prezradení v roku 1794 Martinovičovho sprisahania, prezývaného tiež aj sprisahaním uhorských jakobínov, ktorého cieľom boli zvrhnutie monarchie a požiadavka slobody tlače, vydal František II. v roku 1795 nový veľmi prísny Generálny cenzúrny poriadok. Na Slovensku jeho prijatie zasiahlo Pressburger Zeitung, v tom čase jediné noviny vychádzajúce na jeho dnešnom území. V roku 1800 si podali bratislavskí tlačiarci Šimon Peter Weber, Ján Nepomuk Schauffa František Jozef Patzko k panovníkovi žiadosť, aby noviny zobral rodine sprisahanca a prideliť ich im. Na tieto noviny si robila nárok však aj i bratislavský mestský magistrát, ktorý sa ich rozhodol prenajímať ako mestský majetok. Panovník sa však cestou miestodržiteľskej radou ponechal noviny v rukách Landererovcov až do roku 1812 a nezobral rodine ani šľachtický prediktát. V roku 1812 sa Pressburg Zeitung stali majetkom mesta, ktoré ich Landererovcom odmietli predať. Do hlavičky pribudol nápis k.k. priv. Städtische Pressburger Zeitung, prvý nájomcom sa stal Šimon Peter Weber. Spor o noviny sa hlavne odrazil na zhoršenej kvalite a forme ich obsahu. V roku 1812, keď sa Pressburger Zeitung stali majetkom mesta, začali v Bratislave vychádzať ďalšie noviny v slovenskom jazyku pod názvom Týždenník aneb Císařské kráľovské Národnj Nowiny. Ich vydavateľom bol Juraj Palkovič, profesor Katedry reči a literatúry československej. Povolenie na vydávanie novín dostal Palkovič po neustále opakovaných žiadostiach za predpokladu, že v nich nebude uverejňovať politické spravodajstvo. Protinapoleonovské príspevky cenzúra tolerovala. Týždenník vychádzal až do roku 1818. Zánik týždenníku zapríčinil nárast ceny papiera, ktorý sa premietol v zvýšenej cene periodika a rovnako i nepriazeň vydavateľa Pressburg Zeitung, ktorý v ňom videl určitú konkurenciu a to aj napriek tomu, že mal nízky náklad 150 až 200 kusov.

V roku 1832 po porážke Napoleona získal Palkovič povolenie iba na vydávanie literárneho periodika Tatranka s podtitulom „*spis pokračujúci*“

rozličného obsahu pro účené, přeúčené a i neučené“ čo plne vystihovalo plne jeho obsah. Palkovič v ňom uverejňoval preklady z antickej literatúry , historické, geografické, filologické a hospodárske state, obranu reči a literatúry československej, krátke životopisy, recenzie, informácie o knihách, slovenských vlastencoch, rukopisov, starožitnostiach. Periodikum vychádzalo nepravidelne v štvrt'ročných zväzkoch, v prvom období vydávania ho tlačili Belnayovi dedičia. Nevyhradený obsah a Palkovičovo zotrúvanie na velastínskej češtine , v tom čase už veľmi vzdialenej od živého jazyka, nepriniesli Tatranke očakávané množstvo čitateľov. Kvôli tomu v roku 1 837 Palkovič pozastavil vychádzanie prvého ročníka Tatranky jej IV. zväzkom.⁴⁵

V prvej tretine 19.storočia na Slovensku vychádzalo aj niekoľko nových inojazyčných periodík.. Prvé z nich otvorilo cestu novinárstvu na východnom Slovensku, kde v Košiciach v roku 1 803 vyšlo periodikum v nemčine Der Bote von fur Ungarn, od tretieho ročníka len Der Bote. Periodikum sa venovalo spoločenskej problematike a kultúre. Zaniklo v polovici roku 1 834, ale už od roku 1 838 ho vystriedal Das kaschauer Kundschafts Blatt. Zo začiatku išlo o bezplatné, neskôr o hradené inzertné periodikum, ktoré v priebehu vychádzania niekoľko ráz zmenilo názov. Od roku 1841 popri inzercii prinášalo aj krátke spravodajstvo.

V roku 1 834 na Slovensku začali vychádzať aj prvé šestákové noviny. Išlo o popularizačný ilustrovaný týždenník v maďarčine Fillétár. Vydával ich Anton Schmidt, po ňom to bol Jozef B. Orosz. Periodikum napodobňovalo šestákové noviny Penny- Magazine. Prinášal príspevky prevzaté zo zahraničných časopisov a príspevky s uhorskou tematikou. Napriek nízkej cene si však Fillértár nedokázal získať taký počet čitateľov, ako podobné periodiká v cudzine a po dvoch rokoch v roku 1 836 prestal vychádzať. Úspešnejšie boli politické noviny v maďarčine s názvom Hírnek, ktoré vychádzali v Bratislave od roku 1 837 dva krát v týždni s prílohou Századunk. Boli to noviny uhorských konzervatívco, viac priestoru

---

45 RUTKAY.F.: Dejiny slovenského novinárstva do roku 1 918, s 87.

venovali národnostným otázkam. Zanikli v roku 1848.⁴⁶

3.1 Periodická tlač na Slovensku pred revolúciou 1848/49 ⁴⁷

Žiadosť o vydávanie politických novín v slovenčine si už koncom dvadsiatych a začiatkom tridsiatych rokov postupne podali advokáti Hamuliak, Godra a Herkeľ. Miestodržiteľská rada im nevyhovela napriek tomu, že Martin Hamuliak bol jej úradníkom. Po smrti Františka I. a nástupe jeho syna na trón sa zhoršila situácia v povoleniach na vydávanie novín. Za Františka V. rozhodovala tajná štátna konferencia. Slováci mali tak v období prebúdzania sa a zintenzívňovania národného cítenia k dispozícii len dvoje literárnych periodík. Bola to Hronka, ktorej vydavateľom bol Karol Kuzmány. Vychádzala v rokoch 1836 až 1838 tri razy ročne a tlačili ju v Macholdovej tlačiarňi v Banskej Bystrici. Po novinárskej stránke nebola ničím pozoruhodná, jedinou novinkou oproti ostatným periodikám v slovenčine bolo uverejňovanie ilustrácií. Význam Hronky spočíval v tom, že Karol Kuzmány, v tomto periodiku, ktorá bola písaná v jazyku jungmanovská čeština, dal priestor mladej nastupujúcej štúrovskej generácii. Po zániku Hronky štúrovcom nezostalo tak nič iné ako písať do zahraničných periodík ako boli Kvety, Tygidnik Literatsky, Slovanský Jug či augsburské Allegemeine Zeitung. Istý čas mali priestor aj v Tatranke obnovenej v roku 1841 Jurajom Palkovičom z podnetu Ľudovíta Štúra, ktorý sa stal jej redaktorom spolu so svojimi stúpencami pri absencii politických novín z nej urobil tribúnu na obranu slovenského národa. Nezhody Štúra a Palkoviča v otázke slovenčiny viedli k Štúrovmu odchodu z miesta redaktora.

Ľudovít Štúr v rokoch 1841 a 1843 podal na Uhorskú kráľovskú miestodržiteľskú radu štyri žiadosti o vydávanie novín. Tieto žiadosti boli zamietnuté pre údajnú neúplnosť či nezloženie kaucie. Štúr si na jeseň 1844

---

46 SERAFÍNOVÁ, D., VARTÁL, J. Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky, 2005, 38- 29

47 RUTKAY, F. Ľudovít Štúr- zakladateľ politickej žurnalistiky 1995, s 91- 100

podal žiadosť o vydávanie novín priamo na Uhorskú dvorskú kanceláriu vo Viedni. Po dlhých administratívnych overovaniach nakoniec 15. januára 1845, vytúžené povolenie dostal. Dňa 15. júna vystúpil Štúr s *Ohlasom o Slovenských národných novinách a Orlovi tatránskom..* Predstavil v ňom svoj vlastný politický i žurnalistický program. Slovenskije národnije noviny začali vychádzať 1. augusta 1845. Boli to *prvé moderné politické noviny v slovenčine*. Po formálnej stránke zaostávali za dobovými *Pressburger Zeitung*, *Wiener Zeitung* či *Pesti Hírlapom*. Tlačil ich Karol Fridrich Wigang junior, senior v roku 1836.⁴⁸

Slovenskije národnije noviny vychádzali dva razy v týždni v utorok a piatok na štyroch do dvoch stĺpcov zalomených priebežne číslovaných stranách. Dvojtyždenník *Orol tatranský* bol literárnou a kultúrnou tribúnou štúrovcov, mal dokonca aj informačné a osvetové rubriky. Počet predplatiteľov týchto, pre národne hnutie dôležitých novín, mal 400 do 600. Boli nimi úradníci, učitelia, lekári kňazi, remeselníci, zámožný roľníci. Noviny zanikli v roku 1848. Zrušenie cenzúry prišlo 21. marca 1848, podmienky nového tlačového zákona, ten vstúpil do platnosti 11. júna 1848, vyžadoval od politických novín vysokú kauciu a prítomnosť vydavateľa v mieste vychádzania, túto požiadavku však redaktori nemohli splniť. V tej dobe bol na Ľudovíta Štúra vydaný zatykač, suma však prevyšovala ich finančné možnosti. Dôležitým publicistom bol aj Jozef Miloslav Hurban, pochádzal tiež z radov štúrovcov. V roku 1842 začal vydávať almanach *Ňitra*, týmto periodikom začal svoju dráhu. V predrevolučných rokoch bol dôležitý pre rozvoj slovenskej spisby mesačník *Slovenskije pohľadi*, keď cenzúra zastavila vychádzanie z dôvodu údajnej svojoľnej zmeny periodicity.⁴⁹

Slovenskije pohľadi prevzali z pôvodných rubriky ako *Slovensko* a jeho život literárni, Slovanou náklonnosť ku slobode, Literatúra. Pribudli aj nové rubriky ako *Varta slovanská*, *Novinársky kráamec* s prehľadom časopisov. Obnovené *Slovenskije Pohľadi* zničilo cisárske nariadenie o cenzúre z 27. mája 1852, ktoré prikazovalo všetkým periodikám kauciu a vyžadovalo, aby vydavateľ žil tam kde

---

48 BREZA.ref 7, s 43- 44

49 UTKAY , F. Ľudovít Štúr- zakladateľ politickej žurnalistiky 1995, s 91- 100

sa periodiká vydávajú,toto si však Hurban nemohol dovoliť.⁵⁰

3.2 Periodická tlač na Slovensku v matičnom období⁵¹

V roku 1 861 začali prípravy na založenie Matice slovenskej vypracovaním jej stanov, ich predložením miestodržiteľskej rade a rozbehnutím zbierky na Maticu. V roku 1 863 cisár František Jozef 1. povolil jej založenie. Zakladajúce valné zhromaždenie bolo 4. augusta 1 863. Zhromaždenie bolo vyvrcholením tisícročného jubilea príchodu vierozvestov Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. I keď Matica slovenská v čase monarchie, okrem svojho vlastného vedeckého Letopisu Matice slovenskej, periodickú tlač nevydávala, už samotná existencia bola impulzom pre rozvoj slovenského národného života i slovenskej tlače, centrom vydávania bol Martin. Neskôr to boli aj Skalica a Trnava. Tlač v slovenčine naďalej vychádzala v Budapešti, kde žila početná slovenská komunita.

3.2.1 Systéme periodickej tlače v matičných rokoch

Napriek predchádzajúcemu obdobiu prudko vzrástol počet periodík v slovenčine, pribudli nové kategórie, zlepšila sa grafická úprava, zväčšil sa formát novín, strany boli zalomené, aj do troch stĺpcov, časopisy využívali viac ilustrácií. Tlač v Uhorsku nebola slobodná. V Sedmohradsku v roku 1 867 kde zostal v platnosti tlačový poriadok z roku 1 852 , znovu vstúpil do platnosti uhorský tlačový zákon z roku 1 848 a boli obnovené aj tlačové poroty.

---

50 Malá encyklopédia žurnalistiky, ref. 2.,s. 435

51 POTE MRA, M. Bibliografia inorečových novín a časopisov na Slovensku do roku 1 918, 1 963, s. 818

3.2.1.1 Tlač v Slovenčine⁵²

A) Politická tlač

V roku 1870 sa pokračovaním Pešťbudínskych vedomostí stali Národné noviny, od roku 1873 Národné noviny, orgán Slovenskej národnej strany. Tieto periodiká vychádzali v Martine, tlačilich Kníhtlačiarsko-účastinársky spolok, založený v roku 1869.⁵³ Na čele stál takmer tri desaťročia Ján Francisci. Veľkou nevýhodou Národných novín bola skutočnosť, že sídlili ďaleko od centra politického, hospodárskeho a kultúrneho diania v Uhorsku. Akademický tón bol veľký handicapom, preberali ho od Pešťbudínskych vedomostí. Čítala ich dobová slovenská inteligencia. Náklad bol od 600-800 výtlačkov. Podobne na tom boli aj Slovenské noviny vychádzajúce v Budapešti od roku 1868 ako orgán Novej školy slovenskej. Ján Nepomuk Bobula bol hlavným predstaviteľom, vydavateľom, majiteľom a zodpovedným redaktorom. Noviny vystriedalo niekoľko tlačiarov. Noviny vychádzali 3, 4 i 5 ráz v týždni a Nová škola slovenská resp. od 1872 Strana vyrovnania sa v nich snažila obraňovať svoj program. Noviny zanikli v roku 1875 po rozpade strany. Politika Novej školy slovenskej bola blízka aj katolíckemu kňazovi a publicistovi Jánovi Mallému-Dusarovovi, považuje sa za prvého teoretika slovenskej žurnalistiky.⁵⁴

B) Hospodárska a ľudovúchovná tlač

Periodikum Obzor sa venuje širšiemu okruhu čitateľov, vydával ho Daniel Lichard. Dôveru jednoduchšieho čitateľa si získal i mesačník, neskôr dvojtýždenník a týždenník Národný hlásnik, ktorý bol založený a vychádzal v rokoch 1868 a 1869 v Budíne, od tretieho ročníka až od roku 1914 v Martine.

---

52 POTE MRA, M. Bibliografia slovenských novín a časopisov do roku 1918, 1958, s. 145

53 Kronika Slovenska 1, ref. 20, s. 531

54 Malá encyklopédia žurnalistiky, ref. 2, s. 26

C) Cirkevná tlač

Táto tlač sa obracala tiež na širšiu verejnosť. Tlač už nezastupovala politické noviny, ale venovala sa výlučne cirkevnej, sociálnej a výchovnej problematike. Významným predstaviteľom bol dvojtýždenník Cyril a Metod. Vychádzal na Slovensku, kam presídlil aj s redaktorom Andrejom Radlinským. Tlačili ho najskôr u Škarniela v Skalici, neskôr u Mayera v Bratislave a nakoniec u Žigmunda Wintera v Trnave. Zanikol v júni 1 870. Avšak, v júli toho roku ho nahradili Katolícke noviny ako orgán Spolku sv. Vojtecha. Uvedený spolok konštituoval v Trnave 14. decembra 1 869. Do roku 1 918 používal názov Spolok svätého Adalberta.⁵⁵ Andrej Radlinský bol správcom a čestným predsedom. Evanjelici augusburského vierovyznania mali svoje Cirkevné listy J. M. Hurbana vychádzajúce od marca 1 863, najprv ako týždenník, neskôr ako mesačník. Menilo sa miesto vydania Skalica, Viedeň, Pešť a tým samozrejme aj tlačiarne.

D) Literárna tlač

Bola to nová kategória. Na nesmelé začiatky *Sokola* Pavla Dobšinského z roku 1 861 nadviazal v roku 1 862 ilustrovaný mesačník neskôr dvojtýždenník Sokol Viliama Paulínyho- Tótha, ktorý vychádzal najskôr v Budíne, neskôr v Skalici. Prinášal prózu, básne príspevky z histórie, národopisu, profil osobností, zábavné príspevky. Zanikol v roku 1 869. V roku 1 870 ho vystriedal literárny mesačník Orol, ktorý vychádzal v Martine celých desať rokov. OD roku 1 873 bol obrázkový. Šírka a hĺbka záberu siahala od zvukovej stránky jazyka, cez literárnu kritiku, preklady z diel svetových prozaikov a básnikov až po príspevky členiek ženského spolku Živena, založeného v roku 1 869 v Martine.⁵⁶ Úroveň značne prevýšil Sokola a získal si čitateľov.

---

⁵⁵ Lexikón slovenských dejín, ref. 1, s. 114.

⁵⁶ Kronika Slovenska 1, ref. 20, s. 533

E) Humoristická a satirická tlač

Po prvotine, Paulínyho Černokňažníkovi, mala v matičnom období až troch predstaviteľov Raráška a Raracha v Martine a Ježibabu v Budapešti. Prvé dva mesačníky zastávali národnari, tretí mesačník a určitý čas dokonca týždenník podporoval Novú školu slovenskú. Politická satira nepohodlná vláde v mesačníkoch Rarášok a Rarach a finančné ťažkosti mesačníka Ježibaba predčasne ukončili ich vychádzanie.

F) Tlač pre deti a mládež

V matičnom období tvorili spravidla krátkodobo vychádzajúce prílohy iných periodík: Zrkadlo maľučkých s prílohou Slovenského národného učiteľa. Junoš mravno- zábavný časopis vychádzal samostatne v Pešti samostatne v rokoch 1 865 až 1 866. Bol určený slovenskej mládeži. Vydavateľ bol Ján Nepomuk Bobula, neskorší predstaviteľ Novej školy. Vychádzal štyri až päť týždňov. Príčina jeho zániku sa udáva obsahová nevyváženosť, odradila od čítania pomerne vysoký počet predplatiteľov, ktorých získal na začiatku vychádzania,

G) Odborná tlač- pedagogická tlač

Pedagogická tlač sa vyvíjala najmä matičnom období. Vychádzanie bolo spojené s existenciou evanjelických slovenských gymnázií v Revúcej, v Martine a katolíckeho slovenského gymnázia v Kláštore pod Znievom. Znáмым bol banskobystrický dvojtýždenník Slovenský národný učiteľ z roku 1 860, ktorý po prestávke vo vychádzaní pokračoval v rokoch 1 861 až 1 862 v Trenčíne a v roku 1 864 sa zmenil na Národný učiteľ.

H) Inojazyčná tlač⁵⁷

V matičných rokoch ako ich Slováci nazývali, narastal aj počet inojazyčných periodík vychádzajúcich na území Slovenska. Tituly v maďarčine prudko zvýšil po rakúsko-uhorskom vyrovnaní v roku 1867, keď v sídlach žúp začali vychádzať periodiká v maďarskom jazyku, ktoré mali vláde pomôcť presadiť ideu jednotného národa s jednotným jazykom maďarským v Uhorskom kráľovstve. Pozsonvidéki Lápok periodikum župným mestským orgánom, vychádzalo v Bratislave ako orgán učiteľskej jednoty Bratislavskej župy. Periodikum vychádzalo dva razy v týždni. Tlač bola vo firme Nirschy és tarsai. Malo úradnú a neúradnú časť, v ktorej prinášalo spravodajstvo a publicistiku, informácie z burzy a drobnú inzerciu.

3.3 Periodická tlač na Slovensku od zániku Matice slovenskej

Najväčší útlm pre Slovákov a ich tlač nastal počas zatvorenia Matice slovenskej a slovenských gymnázií. Na národ doliehala idea jednotného štátneho národa s jednotným jazykom maďarským, ktorú presadzovala vláda bez ohľadu na jej zloženie. Úlohu Matice slovenskej v rámci možností prevzal na seba Spolok sv. Vojtecha, ktorý založil v decembri 1869 v Trnave a medzi slovenskými ženami aktívne pôsobil spolok Živena, založený v Martine.

Evanjelikom rozširoval a vydával náboženskú spisbu v slovenskom jazyku vydavateľský a kníhkupecký spolok Transcius založený v Liptovskom sv. Mikuláši v roku 1898.⁵⁸

V deväťdesiatych rokoch zostali tlačovým orgánom Národné noviny, vytvorili ďalšie oveľa priebojnejšie prúdy. Neskôr sa z nich vyvinuli politické strany, ktoré spolu so svojimi tlačovými orgánmi vystupovali na obranu národných a

---

57 POTEMRA, M. Bibliografia inorečových novín a časopisov na Slovensku do roku 1918, 1963, s. 818

58 Kronika Slovenska 1, ref.20, s.58

sociálnych požiadaviek Slovákov. Robili tak aj napriek prísnej cenzúre, ktorá napriek tomu, že tlačový zákon z roku 1848 zrušil predbežnú cenzúru a formálne zaručil každému občanovi slobodu prejavu, zakročovala prostredníctvom tlačových porôt. Robili tak aj napriek prenasledovaniu, pokutám a väzeniu. Patril sem katolícky ľudový prúd. Cirkev mu zakázala používať ako politickú tribúnu. Katolícke noviny, začal v roku 1896 vydávať v Skalici Ľudové noviny ako politický a vzdelávací týždenník. V priebehu krátkeho vydávania bol predmetom viacerých tlačových sporov a odvážne informoval o Aponiho maďarizačných zákonoch a krviprelievaní v Černoveji v roku 1897. Pokračovateľom Ľudových novín v apríli 1890 boli Slovenské ľudové noviny, nábožensko-národný a spoločensko-vzdelávací týždenník pre slovenský ľud. Sídlil v Bratislave kde mal aj redakciu, nachádzal sa v sídle úradov, spojenej telefónom a telegrafom s centrami monarchie Viedňou a Budapešťou. Vďaka tomu mohli prinášať aktuálne informácie. Vyhádzal až dokonca 1. sv. Vojny

Prúdom, ktorý sa najsilnejšie zasadil o spoločnú cestu Čechov a Slovákov po zániku monarchie, bol liberálny prúd. Stvárnili sa zo slovenských študentov v Prahe, stúpencom M. R. Štefánika a T. G. Masaryka, ktorý si v roku 1882 založili v Prahe spolok Detva s cieľom „*informovať českú verejnosť o živote a postavení Slovákov*“⁵⁹ Vytýčené ciele napĺňali aj v študentských periodikách Hlas a Prúdy. Významným predstaviteľom bol Milan Hodža. Vošiel do histórie ako redaktor prvého denníka v slovenčine, Slovenského denníka, ktorý vychádzal v Budapešti. V Budapešti vydával aj Slovenský týždenník. Slúžil najmä záujmom politického prúdu.

Prvým dlhšie vychádzajúcim periodikom bol mesačník Slovenské robotnícke noviny, vychádzali v Bratislave, jeho pokračovaním bol týždenník Robotnícke noviny.

Prvými regionálnymi novinami boli Považské noviny v Novom Meste nad Váhom v rokoch 1892 až 1894, druhými v tom istom čase Liptovsko-

---

⁵⁹ Lexikón slovenských dejín, ref. 1, s.11ž.

Oravské noviny v Ružomberku. Z regionálnych periodík z tohto obdobia najdlhšie vychádzali Zvolenské noviny.

Noviny v slovenčine s provládnu uhorsko- vlasteneckou orientáciou vychádzali zväčša v Budapešti. Boli to *Slovenské noviny pre politiku, spoločenský život, priemysel a hospodárstvo*, ktoré vychádzali od roku 1886 a ich periodicita bola neskôr denná. Uznávali potrebu jedného štátneho jazyka a obraňovali povinnosť každého osvojiť si ho. Obľúbený bol tiež aj obrázkový týždenník *Vlast' a svet*, slovenský čitatelia sa snažili získať nenásilnou formou cez sociálne príspevky, osvetu a vzdelávanie.⁶⁰

3.3.1 Záujmová tlač

Tlači pomohlo zrušenie kolku od začiatku roku 1900, vďaka čomu tlač zlacnela. Viaceré tituly záujmovej tlače, sa vytratil po začiatku 1. sv. Vojny, keď boli prijaté mnohé mimoriadne opatrenia na ochranu vojnových záujmov: nový uhorský tlačový zákon č. XIV/ 1914.⁶¹

Rozsah slovenskej cirkevnej tlače posledných decénií monarchie pribudol aj katolícky mesačník *Pútnik sväto- vojtešský*, od roku 1897 len *Pútnik*, vychádzal v Trnave, či mesačník *Svätá rodina* venovaný kresťanským rodinám, ktorý vychádzal v Liptovskom sv. Mikuláši. Ústredným orgánom evanjelickej cirkvi augsburského vyznania boli *Cirkevné listy*, ktoré vychádzali tiež v Liptovskom sv. Mikuláši. Literárnu tlač obohatili *Literárne listy* s prílohou *Kazeteľ*, vychádzali dvojmesačne, nepravidelne v Ružomberku a zasadzovali sa za kvalitnú literatúru pre jednoduchý ľud kŕmený senzáciami. Objavili sa prvé tituly pre ženy, mesačníky *Dennica* a *Živena*, ktoré vychádzali v Martine s cieľom povzniesť slovenskú ženu. V kategórii titulov pre deti a mládež sa objavilo viacero samostatných titulov, avšak nie príloh. Pri periodikách pre menšie deti bolo časté

---

60 MARSINA, R. Slovenské dejiny, s 334

61 Malá encyklopédia žurnalistiky, ref. 2, s. 115

meno Priateľ dietok. Karol Salva bol zodpovedným redaktorom, vydavateľom a majiteľom.⁶² Tituly pre deti a mládež v tomto období vychádzali iba krátkodobo, najdlhšie od roku 1 899 do 1 914 vydržali Noviny malých vychádzajúce v Senici desať ráz ročne.

Humoristicko- satirická tlač nadviazala na svoje tradície ako pranierovanie odrodilstva novým Černokňazníkom v roku 1 876, ktorý prežil napriek cenzúre až do roku 1910, vychádzal v Martine ako mesačník. Veselé noviny mesačník ktorý bavil slovenskú verejnosť.

Vedecká a odborná tlač, k nej pribudlo 10 nových titulov určených remeselníkom, roľníkom, pedagógom či výskumným pracovníkom. *Časopis Museálnej slovenskej spoločnosti* vychádzal v Martine spočiatku každé dva mesiace, ku koncu štyri razy ročne. Dva razy v roku mal prílohu *Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti*. Mesačník *Slovenský hospodár* venoval roľníkom. *Slovenský peňažník* tlač venujúca sa financiám, vychádzala vo Zvolene.

---

62 Národovec. Jeho modernú knihtlačiareň založenú v roku 1 888 s 80 zamestnancami a strojmi na parný pohon zlikvidovali neustále perzekúcie zo starých úradov. V roku 1 909 bol nútený odpredať ju na dražbe, kde ju odkúpil J. Párička. BREZA, ref.7, s. 104- 105

4 Dvadsiate storočie

Prvým slovenským denníkom, ktorý bol vydávaným v Budapešti, bol Slovenský denník v roku 1910- 1938, redigovaný Milanom Hodžom, Antonom Štefánkom a Františkom Votrubom. V rokoch 1914 -1918 ho uhorská vláda zastavila, obnovený bol 9.11.1918 v Ružomberku a potom pokračoval v Bratislave. Považuje sa za prvý slovenský denník aj na území Slovenska v prvej Česko- slovenskej republike.

Nerovnomernosť hospodárskeho, politického a sociálneho vývinu národných celkov v Rakúsko- Uhorsku vplývala na rozvoj tlače. Na prelome 19. a 20. storočia tu existovali veľké rozdiely. V roku 1900 vychádzalo 31 slovenských časopisov a novín, no Maďari, ktorí zastupovali podľa štatistik menšiu polovicu obyvateľstva Uhorska, mali až 1132 periodík. V roku 1910 zo 45 vychádzajúcich slovenských novín a časopisov bolo 13 cirkevných a 7 odnáródňujúcich.

Stav slovenského novinárstva do vzniku Československej republiky bol skľučujúci. Po vypuknutí prvej svetovej vojny, bolo už len 33 periodík a ich pokles sa ani cez vojnu nezastavil. V roku 1915 ich vychádzalo 30 a v roku 1918 iba 28.

Podľa Šefčáka a Duhajdovej⁶³ „na konci prvej svetovej vojny hrozil slovenskému novinárstvu takmer zánik. Na Slovensku vychádzalo 124 maďarských periodík, ale slovenských len 23, pričom 8 z nich vychádzalo v Budapešti. V čase vzniku ČSR bolo vydávanie slovenskej tlače sústredené v Budapešti, Martine, Ružomberku a Skalici. V roku 1919 vzniklo cca 60 nových slovenských novín a časopisov, v roku 1920 ich bolo celkove 120“.

Podľa Náhlovského⁶⁴ vychádzanie periodík v Československej republike bolo veľmi rozdielne: „K 31.decembru 1920 ich vychádzalo 2060, zo toho v českých krajoch až 1857. Ukazujú to percentá, keď v Čechách vychádzalo 70,4% všetkých periodík, hoci Čechy mali iba 49% všetkého obyvateľstva, na Morave to

63 ŠEFČÁK, L., DUHAJOVÁ Z. Dejiny slovenského novinárstva, 1919- 1 968, 1999, s. 245

64 NÁHLOVSKÝ, J., Časopisy v Československej republike dne 31. prosince, 1923, s. 38

bolo 17,4% periodík a 19,6% obyvateľstva, v Sliezske 2,3% periodík a 4,9% obyvateľstva, na Slovensku 8,8% periodík a 22,1% obyvateľstva, v Zakarpatskej Ukrajine⁶⁵ 1,1% periodík a 4,4% obyvateľov. Denníkov vychádzalo v Čechách 75, na Morave a v Sliezske 33, na Slovensku 20 a v Zakarpatskej Ukrajine 3. Pri sčítaní ľudu v roku 1921 z celkového počtu 13 613 172 obyvateľov sa k českej a slovenskej národnosti hlásilo 65,5%, zvyšnú vyše tretinu obyvateľstva tvorili národnostné menšiny.“

V ďalších rokoch Československej republiky počet slovenských periodík narastal, v roku 1928 ich vychádzalo 186, v roku 1937 už 250. Slovenské novinarstvo bolo sústredené predovšetkým v Bratislave, ale významné centrá boli Košice, Martin, Nitra, Prešov, Ružomberok, Trnava a Žilina.⁶⁶

Zlom nastal po mníchovskom diktáte a vzniku slovenského štátu v roku 1939. Monopolové postavenie zaujala Hlinkova slovenská ľudová strana a jej tlač. Glajchšaltovaná⁶⁷ bola tlač všetkých ostatných strán, odborov a záujmových organizácií. Zo štvrt' tisícky slovenských periodík za dva roky ostalo len iba 113. Hlavné centrum tlače bolo opäť v Bratislave. Klesol význam Martina, Prešova, Trnavy a Žiliny. V tej dobe vrátane oficiálnej ľudáckej a legálnej neľudáckej tlače vychádzali aj ilegálne odbojové domáce a zahraničné periodiká. Neskôr po vypuknutí Slovenského národného povstania vychádzala aj povstalecká tlač a tlač revolučných národných výborov.

V Československu po skončení 2.sv. vojny nastal výrazný rozdiel. Zvíťazili demokratické sily ktoré boli s cieľom obnoviť Československú republiku. Boj o moc pokračoval v štáte aj naďalej. Vyvrcholil víťazstvom komunistov vo februári 1948. Systém tlače predstavoval v tomto období tri skupiny: tlač politických strán, spoločenských organizácií a štátnych orgánov. Najsilnejším centrom tlače bola Bratislava, potom Košice, následne Martin, Prešov a nakoniec Žilina. Od roku 1948 sa v Československu postupne zrušilo 350 novín a časopisov, ktoré boli vo

---

65 Podkarpatská Rus

66 BREČKA, S., Médiá v Slovenskej republike, 2002

67 Zakázaná

vojne skompromitované. 25. februára 1948 vychádzalo na Slovensku už 232 periodík. Všetka tlač začala praktizovať líniu Komunistickej strany Československa a výstavbu socializmu v krajine. V roku 1954 to bolo už 615 periodík, väčšina z nich okresných a podnikových, ale o rok neskôr už, iba“ 377, nakoľko veľa z nich zaniklo, boli to najmä podnikové noviny.

Zjazd Komunistickej strany Sovietskeho zväzu v roku 1956 vniesol do prostriedkov masovej komunikácie novú situáciu. Odhalením deformácii spôsobených dogmatizmom a podnetmi na prekonanie kultu osobnosti. Závěry sa preniesli do dokumentov krajín tzv. socialistického tábora, aj do Československa.

Časté zásahy Štátneho tlačového dozoru, ktorý vznikol ako orgán cenzúry v roku 1953, bol prostriedkom kultových postupov v oblasti novinárstva. Z pôvodného určenia na ochranu štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva sa zmenil na politickú cenzúru. Jeho zásahy mali negatívny vplyv dokonca aj na uzávierku alebo skoršiu výrobu novín. Napriek tomu v období 1956- 1962 *„bol v oblasti našej periodickej tlače viditeľný ústup od šedivosti a uniformity novín a časopisov a zvyšovanie dôrazu na ich informovanosť“*⁶⁸

Počet cenzúrnych zásahov sa znížili v šesťdesiatych rokoch. Na Slovensku v tej dobe vychádzalo 288 periodík, o dva roky neskôr však už len 23, na čom mala podiel aj politika štátu.

Národné zhromaždenie prijalo 25. októbra 1966 nový tlačový zákon č.81 zbierky o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch. Nadobudol platnosť dňa 1.januára 1967. Spolu s novelou č.86 z 28.marca 1990 zbierky bol platný do prijatia nového tlačového zákona č. 167 zbierky zákonov v roku 2008 o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve. V platnosti bol 42 rokov. Vstúpili do platnosti od 1. júna 2008. vládnym nariadením. Z 13.júna 1968 bol zrušený Štatút Ústrednej publikačnej správy. Zákon z 26. júna 1968 upravoval tlačový zákon v tom, že cenzúra je neprípustná. Po vstupe vojsk Varšavskej zmluvy do Československa sa však situácia opäť zmenila. Uznesením vlády č.292

---

68 Šefčák 1968, 184

z 30. augusta 1986 bol pri Predsedníctve vlády zriadený Úrad pre tlač a informácie, na Slovensku bol uznesením Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 167 zo 4. septembra 1968 zriadený Slovenský úrad pre tlač a informácie. Ich pôsobnosť bola potvrdená zákonom č 127/1968 zbierky z 13 septembra 1986 o niektorých opatreniach v oblasti tlače a zvyšných hromadných informačných prostriedkoch. Do jari 1990 trvali opatrenia a činnosť pre tlač a informácie.

Zvyšných dvadsať rokov od roku 1969 sa prejavilo stagnáciou vo vývoji periodickej tlače. V roku 1969 vychádzalo 324 novín a časopisov, do roku 1989 sa počet pohyboval v takom istom rozmedzí.⁶⁹

4.1 Systém

Pod systémom sa chápe usporiadanie prvkov do vzťahu, respektíve súvislostí, ktoré z daného súboru prvkov tvoria určitý celok. Platí to aj v prípade prostriedkov masovej komunikácie. Pod pojmom systém tlače rozumieme registrované periodiká, ktoré charakterizujú periodicita, náklad, rozsah(počet strán), obsahové(funkčné) zameranie, miesto vydávania a jazyk v ktorom sú vydávané.

4.1.1 Do roku 1989⁷⁰

Počet novín a časopisov v štáte zásluhou súkromnovlastníckych pomerov rýchlo postupne narastal. Vychádzalo veľké množstvo periodík. Najvplyvnejšou skupinou bola politická strana. Existovala tu ešte aj záujmová tlač. Vydávali ju rôzne spoločenské, hospodárske, kultúrne, cirkevné a iné organizácie a spolky, ktoré sa orientujú na všetky vrstvy obyvateľstva. Rast periodík rástli živelne. Noviny a časopisy pribúdali, iné zanikali.

---

69 TUŠER, A., Ako sa robia noviny, 2005, s. 25- 39

70 ŠEFČÁK, L, Prehľad najnovších dejín slovenského novinárstva od roku 1945, s. 214

V rokoch 1945 až 1948 sa periodická tlač diferencovala na tri skupiny: na tlač politických strán, tlač spoločenských organizácií a tlač štátnych orgánov. A v takejto podobe pretrvala v podstate do 28. marca 1990, kedy bola prijatá novela tlačového zákona platného od 1. januára 1967. V nasledujúcich štyridsiatich rokoch sa z troch skupín vytvorili štyri, a to tým, že osobitnou skupinou sa stala tlač KSČ a KSS, pričom aj v ostatných periodikách, adekvátne administratívnym územným jednotkám, na Slovensku KSS vydavateľom alebo spolu vydavateľom. Keď registrácia periodík sa musela odsúhlasiť a papier na vydávanie novín sa centrálnie prideloval, pohyb vo vývoji periodickej tlače bol minimálny. K 25. februáru 1948 vychádzalo na Slovensku 232 periodík. Celé dlhé obdobie vyše štyridsiatich rokov potom mala periodická tlač na Slovensku približne rovnaký počet: v roku 1955 to bolo 377 periodík, o desať rokov neskôr 288, v roku 1975-316, v roku 1985-314 a v roku 1989- 326 novín a časopisov.

Obdobie do roka 1989 bolo v systéme periodickej tlače v podstate transparentné. Zjavné to bolo nielen z hľadiska inštitucionálneho, ale aj teritoriálneho. Tlač bola identifikovateľná.

Prehľadnosť, stereotypnosť sa zvýraznila na základe zákona č. 36/1960 Zb. o novom územno členení štátu, po administratívno- územnej reorganizácie v roku 1960. Vtedy na Slovensku namiesto šiestich vznikli tri kraje a namiesto 91 iba 33 okresov. Od roku 1968 sa počet okresov ustálil na 37. Vychádzali ústredné periodiká stránickej a spoločenských organizácií, jednoznačné boli podsystemy krajskej, okresnej a podnikovej tlače. Podmieňovalo to systém registrácie periodickej tlače. Koľko krajov, toľko krajských denníkov, koľko okresov, toľko okresných novín.⁷¹

Po reštrikcii v roku 1968 vychádzalo iba 19 okresných novín, ale tento stav sa postupne upravil, aby v každom okrese vychádzal jeden titul okresných novín, s maďarskými vydaniaми alebo mutáciami ich bolo 42, stránickým orgánom vydávané a riadené. Situácia v podnikovej tlači bola podobná, pretože aj podniky

---

71 ŠEFČÁK, E., DUHAJOVÁ, Z., Dejiny slovenského novinárstva 1918- 1986, .s 245

boli iba štátne alebo štátom riadené, hlavne periodiká družstiev, kde sa na ich vydávaní podieľali traja partneri- podnikové výbory komunistickej strany, odborov a vedenie podniku.

Systém tlače do roku 1989 bol dobudovaný po prijatí zákona č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch, najmä však po roku 1970.⁷²

4.1.2 Po roku 1989

Reformačné obdobie po roku 1989 vytvorilo novú situáciu. Zmenou spoločensko- politického systému jasne ovplyvnila rozvoj tlače na Slovensku, predovšetkým už novela tlačového zákona z marca 1990. Táto novela umožnila vydávanie periodickej tlače, dokonca aj súkromným osobám a organizáciám, čo podporilo vzostupnú tendenciu nielen v počte, ale aj v rozmanitosti periodík. Toto je príklad vplyvu spoločensko- politického systému na systém periodickej tlače a na systém médií , prostriedkov masovej komunikácie vôbec.⁷³

V roku 1990 ich bolo zaregistrovaných 492, v roku 2000 u 1 155 a o ďalších desať rokov ich počet dosahuje počet 1725, čo je takmer šesťnásobok oproti roku 1 989. Presný údaj nemožno určiť, pretože po zrušení Mediálneho informačného centra neexistuje inštitúcia, ktorá by podrobne sledovala a analyzovala vznik a najmä zánik jednotlivých periodík. K 31. decembru 2006 sa na webovej stránke Ministerstva kultúry SR⁷⁴ nachádzalo 2164 záznamov. V zmysle nového zákona o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve č. 167/2008 Z.z. sa viaceré periodiká z pôvodného zoznamu nezaevidovali alebo zanikli.⁷⁵

---

72 ŠEFCÁK, L, Prehľad najnovších dejín slovenského novinárstva od roku 1945

73 SERAFÍNOVÁ, D., VARTÁL, J. Periodická tlač na Slovensku po roku 1 989, 2004. s. 9-18

74 www.culture.gov.sk/media)

75 ŠEČÍK, I. Zmeny systému periodickej tlače na Slovensku po roku 1 989, 1996, s. 303-309

4.2 Denníky⁷⁶

V roku 1989 z 32 periodík bolo 12 denníkov, v roku 1990 zo zaregistrovaných takmer 500, presne 492 novín a časopisov, bolo 17 denníkov, o päť rokov neskôr, v roku 1995 bol celkový počet periodík 871, z toho 20 denníkov, v roku 2000 až 1155 periodík, z nich bolo 30 denníkov. V roku 2010 zo zaevidovaných 1750 periodík je na Slovensku po rôznych zmenách i fúziách zásluhou koncentrácie, ekonomických vplyvov náročného mediálneho trhu 10 denníkov.

V roku 1989 vychádzalo sedem ústredných denníkov: Ľud- Strana slovenskej obrody, Práca- Slovenská odborná rada, Pravda- ÚV KSS, Roľnícke noviny- Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy, Smena- SÚV Socialistického zväzu mládeže, Šport- SÚV ČSZTV, Új Szó- ÚV KSS v maďarskom jazyku, tri regionálne

Väčšina z denníkov mala na sklonku 1989 ešte pôvodné vysoké jednorazové náklady. Poradie prvých šiestich podľa výšky jednorazového nákladu a rebríčku čítanosti s percentami: Pravda 408 500 výtlačkov, čítanosť 36,5%, Práca 240 800- 25,4%, Smena 127 600-12,01%, Šport 68 000- 9,4%, Új Szó 95 800- 6,8%, Roľnícke noviny 79 600 výtlačkov, čítanosť 6,2%. Tiež náklady regionálnych denníkov boli vysoké: Hlas ľudu 55 000, Smer 50 000, Východoslovenské noviny 60 000 výtlačkov.⁷⁷

Denníky pokračovali aj po zmene spoločenského systému, no ich jednorazové náklady začali rapídne klesať: Pravda v roku 1989- 408 tisíc, v roku 1999 – 110 tisíc, v roku 2006- 80 tisíc výtlačkov. Niektoré dokonca zanikli Práca v roku 1989- 240 tisíc, v roku 1999- 60 tisíc, v roku 2001- 30 tisíc a v roku 2002 zanikla splynutím s denníkom SME, Smena v roku 1989 -127 tisíc, v roku 1993 sa rozčlenil na Smenu a SME a v roku 1995 zanikol, Roľnícke noviny v roku 1989- 80 tisíc, v roku 2001- 7 tisíc, v roku 2003 prešiel na týždennú periodicitu, Hlas ľudu v roku 1989-55tisíc, v roku 1999- 7500, Smer v roku 1989-60 tisíc, v roku

---

76 Adresár periodík a vydavateľstiev, 1991, s. 164

77 ŠEFCÁK, E., SAND, J., Masové médiá a ekonomika, 2006, s. 180

1992 Východoslovenské noviny Lúča 15 tisíc, v roku 1996 formálne splynutie denníka Slovenský východ do lúča, náklad 45 tisíc.⁷⁸

Tabuľka č.1: Tlačený náklad v počte výtlačkov

Názov	1989	1999	2006	Jan/2010
Pravda	408 200	110 000	80 000	67 453
Práca	240 800	60 000	Od 2002 fúzia s	denníkom SME
Smena	127 600	v 1995	zanikla	
Sme	nevychádzal	Od 1993	60.tisíc	71 411
Új Szó	95 800	33 000	-	29 562
Roľnícke noviny	79 600	r. 2001- 7000	r.2003	7 802
Šport*	68 000	58 555	41 957	38 100

- chýbajúce údaje

Zdroj : Brečka 2002, Šefčák- Sand 2006

* Šport Press 2 010

Od roku 1 990 sa medzitým etablovali, väčšina z nich však postupne zanikla, viaceré celoštátne denníky: Ľudové noviny (1 990- 1991), obnovilo sa vychádzanie denníka Národná obroda z roku 1 945- 1 948(1 990- 2005, namiesto neho denník 24 hodín 2 005- 2 006), Slovenský denník (1 990- 1994), Verejnosť(1 989- 1 992) a lokálny Prešovský večerník(1 990-). Na bývalom denníku Ľud(1948- 1990), ktorý sa spätne premenoval na pôvodný denník Demokratickej strany Čas z rokov 1944- 1948, vznikol denník Nový Čas(1991-). Maďarský Szabad Újság(1991- 1992, ďalej ako týždenník), Denný Telegraf(1992), Nový

⁷⁸ Adresár periodík a vydavateľstiev, 1997,

Slovák(1992-1993), Koridor(1992-1993),v roku vzniku Slovenskej republiky sa osamostatnil denník Hospodárske noviny od rovnomerného česko-slovenského denníka (1993-), zo spomínanej Smeny z politických dôvodov vznikol denník SME(1993-) pribudol denník Republika/Slovenská Republika(1993/1994-2000). Boli aj ďalšie pokusy o vydávanie denníkov na celoštátnej, regionálnej či lokálnej úrovni: Meridián (1993), Nová Smena mladých(1996), Nonstop/Trhák (1996/1997-2000), Hospodársky denník (1999-2003), Nový deň (1999-2004), Ranný rýchlik(2004-2005), Korzo/Korzár (1994/1998-), Slovenský východ (1991-1996), Východoslovenské noviny Lúč/Lúč východoslovenské noviny (1992/1996-1999- pokračovali ako mutácie), Večerník/Korzár Smer Dnes v Banskej Štiavnici (1993/1999- 2001).⁷⁹

4.2.1 V roku 2000 vychádzalo na Slovensku

- 13 ústredných denníkov – Avízo- RNS- AVÍZO International Holding, a.s., Bratislava, Hospodárske noviny- Ecopress, a.s., Bratislava, Hospodársky denník- Theben, a.s., Bratislava, Národná obrdoda- No Publishing House a.s., Bratislava, Nový Čas- Vydavateľstvo časopisov a novín, s.r.o., Bratislava, Nový deň- Republika, a.s., Bratislava, Pravda-Perex, a.s., Bratislava, Roľnícke noviny- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Bratislava, SME- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Bratislava, Šport- Šport Press s.r.o., Bratislava, Új Szó- Grand Press, a.s. a Petit press, a.s., Bratislava

- 14 regionálnych denníkov- Gemerský denník- Východoslovenské noviny- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Korzár- PN- Prešovské noviny, s.r.o., Korzár- Cieľ- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Korzár- Nitriansky hlas Extra, Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Korzár- SMER- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Korzár- Trenčiansky hlas Extra- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Košický denník- Východoslovenské noviny- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s.,

---

79 TUŠER, A. a KOL. Praktikum mediálnej tvorby, 2010,

Podtatranský korzár- PN- Prešovské noviny, s.r.o., Prešovský denník-
 Východoslovenské noviny- Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s., Prešovský korzár-
 PN- Prešovské noviny, s.r.o, Spišský denník- Východoslovenské noviny- Grand
 Press, a.s. a Petit Press, a.s., Tatranský denník- Východoslovenské noviny, Grand
 Press, a.s. a Petit Press, a.s., Zemplínsky denník- Východoslovenské noviny-
 Grand Press, a.s. a Petit Press, a.s.,

- tri lokálne denníky- Košický večer- MediaMax, s.r.o., Košice, Prešovský
 večerník- Privatpress, s.r.o., Prešov, Večerník- Sundrape, s.r.o., Bratislava

Denníky sú v systéme periodickej tlače do počtu najmenšou skupinou, z
 hľadiska politicko- spoločenského a ekonomického vplyvu tvoria významný
 subsystém. Počas vývoja za uplynulých 20 rokov od novembra 1989 ich vplyv
 markantne vzrástol najmä z aspektu ich pluralitného vychádzania a pôsobenia na
 publikum.⁸⁰

Tabuľka č. 2 :- v roku 2010 vychádzalo na Slovensku 10 denníkov, 8
 celoštátnych, jeden regionálny- so šiestimi mutáciami a jeden lokálny. V tabuľke
 sú uvádzané aj s vydavateľmi.

Celoštátne denníky	Avízo- Avízo, s.r.o, Hospodárske noviny- Ecopress, a.s., Bratislava, Nový čas- Ringier, a.s. Bratislava, Plus jeden deň- Spoločnosť 7 plus, a.s., Bratislava, Pravda- Perex, a.s., Bratislava, SME- Petit Press, a.s., Bratislava, Šport- Šport press, s.r.o., Bratislava, Új Szó- Petit Press, a.s., Bratislava
Regionálny denník	Korzár- hlavičkové noviny so šiestimi mutáciami- Petit Press, a.s., Bratislava
Lokálny denník	Prešovský večerník- Privatpress, s.r.o., Prešov

80 ADRESÁR MÉDIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2000, Mediálne informračné centrum, 2000

⁸¹Úspešnosť denníkov sa posudzuje na základe výšky nákladu (tabuľka č.3), na základe počtu predaných výtlačkov v jednom vydaní, čo je adekvátne percentu čítanosti. Ďalej sa to odvíja od zaujímavosti ich obsahu, aj od zaujímavého dizajnu. Podľa kritérií čítanosti (tabuľka č.4) bolo v druhom polroku 2009 poradie: Nový Čas 25,0%, Pravda 8,0%, SME 7,0%, Plus jeden deň 7,0%, Šport 5,0%, Korzár 4,0%, Hospodárske noviny 4,0%, Új Szó 2,0%. Za polročné obdobie 14. septembra 2009- 28.marca 2010 mali denníky čítanosť: Nový Čas 24%, Pravda, Plus jeden deň a SME po 7,0%, Šport 5%, Hospodárske noviny a Korzár po 4%, Avízo aj Új Szó po 2%.⁸²

Tabuľka č.3: Počet tlačенých a predaných výtlačkov v januári 2010

Názov	Tlačené	predané
Nový Čas	198 075	150 296
Plus jeden deň	89 342	55 495
SME	71 411	54 852
Pravda	67 453	50 469
Šport	38 100	-
Korzár	32 503	23 576
Új Szó	29 562	23 459
Hospodárske noviny	21 514	17 839

Zdroj: Šport Press 2010

81 MEDIAN SK, MML- TGI, 4.+1./2010, median.sk/pdf/2010/ZS101SR.pdf

82 Brečka 2007, 273

Tabuľka č.4: Čítanosť denníkov v %

	Názov	1989	2000	2005	Máj 06	Dec 09
1.	Nový Čas	N	26,0	26,3	25,4	25,0
2.	Pravda	36,5	4,9	14,3	14,0	8,0
3.	Práca	25,4	3,5	Fúzia s	denníkom	SME
3.	Smena/SME	12,1	4,5	12,2	10,6	7,0
4.	Plus jeden deň	N	N	N	N	7,0
5.	Šport	9,4	6,9	7,5	6,8	5,0
6.	Korzár	N	2,8	5,9	4,5	4,0
7.	Hospodárske noviny	N	1,2	3,4	2,8	4,0
8.	Új Szó	6,8	4,2	4,3	3,7	2,0
9.	Avízo	N	3,1	1,9	2,0	-
10.	Slovenská Republika	N	2,4	zanikla		
11.	Národná obroda	N	1,8	zanikla		
12.	Nový deň	N	2,0	zanikol		
13.	Prešovský večerník	N	1,0	0,8	0,8	-
14.	Roľnícke noviny	6,2	0,6	týždenník	-	-

N nevychádzali

- chýbajú údaje⁸³

Zdroj: Brečka(2007, 273), OMV SRo, Median.sk

⁸³ Brečka(2007, 273), OMV SRo, Median.sk

4.2.3 Anotácia denníkov ⁸⁴

Nový Čas – najčítanejší, najúspešnejší denník po roku 1989 na Slovensku. Korene vzniku má v Slovenskom národnom povstaní. Do roku 1948 bol Čas ústredným tlačovým orgánom Demokratickej strany. Po februári 1948 bola Demokratická strana zrušená a nahradená Stranou slovenskej obrody a namiesto Času vychádzal do novembra 1989 denník Ľud. Od deväťdesiatych rokov minulého storočia sa obnovila Demokratická strana i jej denník Čas, ktorý odkúpili rakúski vydavatelia a od augusta 1991 začali vydávať Nový Čas. Odvtedy uvádza aj vročenie periodika, to znamená, že vychádza 20.rokov. Od roku 2002 Nový Čas orientuje výraznejšie svoje obsahy na spoločenský bulvár.

Pravda- bývalý denník komunistickej strany, ktorého tradície siahajú do roku 1920, hoci sa k nim súčasný denník nehlasil. Vtedy začala vychádzať Pravda chudoby(neskôr Pravda), od roku 1921 do novembra 1989 ako ústredný tlačový orgán Komunistickej strany Slovenska. V roku 1989 vychádzal s vysokým nákladom vyše 400 000 výtlačkov denne, vyplývajúcim z povinného abonentského systému predplácania novín. Prenášal sa aj do ďalších rokov po nežnej revolúcii, no zákonite klesal vzhľadom na konkurenčné prostredie a pestrú ponuku iných denníkov. Od novembra 1999 má novú hlavičku(logo) aj grafickú úpravu a koncepciu, od roku 2008 zmenil formát na tabloidný.

SME- predchodcom denníka bola od roku 1948 Smena ako ústredný tlačový orgán jednotného zväzu mládeže. Do roku 1989 sa venovala obsahovo mladším vzdelaným čitateľom, dosahovala náklad cca 120 000 výtlačkov. Po novembri 1989 ju vydávala Nadácia detí a mládeže SR, od 1993 Denník Smena. Vtom roku sa z politických dôvodov redakcia rozčlenila na dve periodiká: SME a Smena, v roku 1995 sa obe opäť zlúčili pod hlavičkou SME. Od svojho vzniku rozšíril denník obsahové pôsobenie univerzálnejšie a venuje sa všetkým témam spoločnosti. Denník SME má najvyšší počet čitateľov medzi mladými do 40

---

84 Adresár médií Slovenskej republiky 2000,

rokov. Vročenie uvádza od roku 1993. Postupne ho vydávali Sumus, VMV, Grand Press, doteraz Petit Press. Na jeseň 2001 začal denník ako prvé noviny vychádzať farebný, v roku 2002 došlo k fúzii s denníkom Práca.

Plus jeden deň- relatívne nový denník s bulvárnym obsahom, ktorý vznikol v druhej polovici roka 2006. Čoskoro sa dostal výškou jednorazového nákladu do päťice najčítanejších denníkov. Patrí do portfólia vydavateľstva Spoločnosť 7 plus. Obsahovo sa orientuje na spoločensko- politický bulvár.

Šport- svoju históriu ráta od roku 1947, kedy vznikol týždenník Štart a od roku 1953 Československý šport, od roku 1968 Šport. Vročenie uvádza od roku 1947. Zaujímavosť tohto periodika je takmer rovnaká výška jeho jednorazového nákladu: pri vzniku v roku 1947 to bolo cca 60 000 výtlačkov, v roku 1989 sa uvádza 68 000, v súčasnosti, aj keď sa denník nezapojil do systému overovania nákladov tlače ABC SR, podľa čítanosti možno jeho náklad odhadovať na cca 40 000 výtlačkov.⁸⁵

4.2.4 Špecifické postavenie majú na mediálnom trhu ďalšie denníky⁸⁶

Hospodárske noviny- s ekonomickým zameraním sú na slovenskom trhu jediným denníkom tohto druhu. Pred ním tu istý čas existoval aj Hospodársky denník, ktorý však zanikol. Čítanosť periodika, ktoré sleduje cca 60% čitateľov do 40 rokov a s vysokou vzdelanostnou úrovňou. Vydavateľom denníka je Ecopress, náklad podľa ABC SR bol 21 514 tlačených a 17 839 predaných výtlačkov.

Új Szó- denník pre občanov Slovenskej republiky maďarskej národnosti. Ak nerátame regionálny Korzár, Új Szó sa nachádzal v čítanosti medzi ústrednými denníkmi na piatok- šiestom mieste s priemerom cca 4,00- 4,5% postupne však čítanosť klesla. Jeho čitatelia sú väčšinou obyvatelia južného Slovenska. Tieto periodiká vydáva Petit Press. Podľa ABC SR bol 29 562 tlačených a 23 459 predaných výtlačkov.

---

85 Adresár médií Slovenskej republiky 2000,

86 TUŠER, A., Ako sa robia noviny 2005, s. 36- 39

Avízo- špecifický denník venujúci sa na celoštátnej úrovni užitkovým informáciám obyvateľov Slovenska, inzercii a reklame. Vychádza vo vydavateľstve Avízo s podtitulom Najväčšie inzertné noviny na Slovensku.

Korzár- regionálny denník s hlavičkovými vydaniaми Gemerský Korzár, Košický Korzár, Prešovský Korzár, Spišský Korzár, Tatranský Korzár s utorkovou prílohou Ľuboviansky Korzár, a Zemplinský Korzár s utorkovou prílohou Humenský Korzár.

Prešovský večerník- jediný lokálny, mestský, denník na Slovensku . Jeho čítanosť je vo vzťahu k celoštátnemu hodnoteniu nízka, tak ako aj územné lokálne zameranie voči celoštátnemu, pohybuje sa okolo 0,8%.

4.3 Týždenníky⁸⁷

Vysokou mierou v čítanosti týždenníkov prevažujú obrázkové, spoločenské, rodinné a programové časopisy. Trvalo sa v ostatných rokoch na prvom mieste udržiava spoločenský, bulvárne orientovaný týždenník Plus 7 dní. Pôvodne si konkurovali s ním tradičné obrázkové časopisy Slovenka, Život, avšak po vzniku bulvárnejšie ladených týždenníkov Nový Čas pre ženy a Báječná žena s poradie na prvých miestach zmenilo. Druhý najčítanejším týždenníkom sa stal Nový Čas pre ženy. , Život je na treťom mieste a štvrté miesto v čítanosti má Báječná žena, pred programovými periodikami Eurotelevízia, Slovenka. Medzi desať najčítanejších patrí aj Šarm, Katolícke noviny a Vasárnap⁸⁸. Týždenníky s menším percentom čítanosti sú Live!(zanikol), Trend, Týždeň, Žurnál(zanikol), Slovo. Pribúdali ďalšie periodiká, ktoré sa etablovali, Nový Čas Nedeľa, Nový Čas Bývanie a Star.

Čítanosť týždenníkov: Plus 7 dní 14%, Život 12%, Nový Čas pre ženy 10%, Báječná žena 9%, Markíza 7%, Eurtelevízia 6%, Katolícke noviny 4%.

Zdroj: MEDIAN SK, MML- TGI, 4.+1./2010,

---

87 Adresár médií Slovenskej republiky 2000

88 Časopis- pre občanov maďarskej národnosti.

Tabuľka č. 5: čítanosť týždenníkov v %

	Názov	2000	nov. 2005	máj 2006	dec. 2009
1.	Plus 7 dní	17,0	24,9	25,2	15,0
2.	Život	13,9	19,1	16,8	12,0
3.	Nový Čas pre ženy	N	20,2	23,5	9,0
4.	Báječná žena	N	13,0	16,2	9,0
5.	Markíza	16,7	14,5	12,3	8,0
6.	Eurotelevízia	9,3	14,4	15,0	7,0
7.	Katolícke noviny	7,5	-	4,0	-
8.	Slovenka	13,3	14,9	11,7	-
9.	Šarm	N	9,8	9,4	-
10.	Vasárnap	4,3	5,1	4,4	-
11.	Live!	N	3,5	zanikol	

N nevychádzal

- chýbajúce údaje

Zdroj: Brečka (2007,274), OMV SRo, Median.sk

Tabuľka č.6: Počet tlačených a predaných výtlačkov v januári 2010

	Názov	tlačené	predané
1.	Nový Čas pre ženy	240 455	182 215
2.	Plus 7 dní	195 745	148 775
3.	Báječná žena	178 560	131 195
4.	Život	140 498	114 347
5.	Eurotelevízia	127 515	99 340
6.	Katolícke noviny	88 072	79 932
7.	Nový Čas Nedeľa	80 368	52 025
8.	Šarm	70 455	49 985
9.	Slovenka	63 000	48 916
10.	Telemagazín	43 685	30 561
11.	Chvilka pre teba	40 300	29 548
12.	Vasárnap	35 025	29 445
13.	Star	22 333	16 729
14.	Týždeň	23 383	14 960
15.	TREND	19 863	13 156
16.	Roľnícke noviny	7 802	5 283

Zdroj: ABC SR- medialne.sk

4.4 Mesačníky

Aj pri mesačníkoch je možné nájsť skupiny obrázkových periodík, ktoré sa dlhodobo držia na prvých miestach v rebríčku čítanosti. Zásľuhu nemá na tom len obsahové zameranie, ale i vonkajšia kvalita, prezentovaná zaujímavými, v častých prípadoch aj výpravným umeleckým dizajnom. Tematicky sú pestré, vydavatelia sa snažia vyhovieť všetkým skupinám čitateľov. Prevažujú obrázkové mesačníky s populárno- odbornou poradenskou alebo poučno- praktickou tematikou, doplnenou oddychovými alebo zábavnými témami.

Prvenstvo v rebríčku striedavo obsadzujú mesačníky *Zdravie*, *Eva*, *Emma*, *Záhradkár*, svojim pestrým obsahom dopĺňajú ďalšie periodiká: *Auto motor a šport*, *Auto Magazín*, *Pekné bývanie* *Minikrížovky*, *Playboy*, *Brejk*, *In*, *Kamarát*. Za polročné obdobie mali mesačníky čítanosť *Eva* a *Zdravie* po 10%, *Emma* 9%, *Záhradkár* 8%, *Auto motor a šport* a *Auto Magazín* po 6%, *Pekné bývanie* 5%⁸⁹

Tabuľka č.7. Čítanosť mesačníkov v %

	Názov	2000	nov.2005	máj 2006	dec. 2009
1.	Zdravie	8,9	12,7	12,5	10,0
2.	Eva	8,5	10,6	11,4	10,0
3.	Emma	N	9,7	10,0	9,0
4.	Záhradkár	12,0	7,3	7,5	8,0
5.	Auto, motor a šport	-	-	-	6,0
6.	Pekné bývanie	-	-	-	5,0
7.	Auto magazín	-	-	-	5,0
8.	Rodina/ Rebecca	14,4	4,8	7,4	zanikla

89 Zdroj MEDIAN SK, MML- TGI,4.+1./2010, www.median.sk/pdf/2010/ZS101SR.pdf

9.	Dom a byt	-	5,2	4,1	-
10.	Minikrížovky	8,0	-	4,9	4,0
11.	Dorka	11,3	4,3	3,9	zanikla
12.	Tabu	7,1	-	3,5	-
13.	Brejk	-	3,8	3,0	-
14.	Lišiak	9,1	-	2,7	-

- chýbajúce údaje

Zdroj: Brečka (2007,275) OMV SRo, Median.sk

Tabuľka č.8: Počet tlačených a predaných výtlačkov v januári 2 010

	Názov	tlačené	predané
1.	Nový Čas Križovky	124 000	105 029
2.	Eva	100 000	94 799
3.	Záhradkár	113 710	85 686
4.	Zdravie	97 040	80 324
5.	Dobré jedlo	94 140	67 763
6.	Emma	86 867	61 742
7.	Nový Čas Bývanie	71 652	50 148
8.	Kamarát	53 640	43 511
9.	Nota Bene	37 150	27 501
10.	Poľovníctvo a rybárstvo	29 520	22 716
11.	Pekné bývanie	34 840	22 438
12.	In	28 860	21 561
13.	Urob si sám	30 000	21 072
14.	Vitalita	23 047	17 858
15.	Praktická Slovenka	18 000	14 246
16.	Mamina	19 480	12 308
17.	La Femme	19 700	11 737
18.	Brejk	21 490	11 398

Zdroj: ABC SR – mediálne.sk

Nárast možno evidovať aj pri regionálnych a lokálnych periodikách: V roku 1

989 ich bolo 122, v roku 1 990- 182, v roku 2000- 461 a k prvému štvrtroku 2010 je zaregistrovaných viac ako 500 titulov, čo je cca 4 a pol násobok oproti roku 1989. Pribudli aj periodiká, ktoré boli na Slovensku neznáme, ako erotické, inzertné, alternatívna a bezplatná tlač. Je to správny vývoj, ktorý potvrdzuje pluralitu slovenskej spoločnosti. Významná úloha je, aby bolo možné súčasne vychádzajúce periodiká identifikovať podľa typologických znakov a vytvoriť tak nielen pre štatistické spracovanie, ale i pre transparentnosť adekvátny a zrozumiteľný systém periodickej tlače.

Tabuľka č.9: Počet periodík na Slovensku v rokoch 1989- 2000 a v roku 2010

Rok	Denník	Ústredné časopisy	Regionálne a lokálne časopisy	Spolu
1 989	12	192	122	326
1 990	17	293	182	492
1 991	18	341	174	533
1 992	19	385	293	697
1 993	20	414	319	753
1 994	20	465	302	787
1 995	20	498	353	871
1 996	19	526	395	940
1 997	20	532	390	942
1 998	19	603	412	1 034
1 999	22	644	447	1 113
2 000*	30	644	461	1 155
¼- 2000	10	nad 1 200	534	1 750

V tabuľke je zobrazený počet periodík na Slovensku v rokoch 1 989- 2 010, ako ich uvádzajú adresáre Mediálneho informačného centra⁹⁰ a publikácia Médiá v Slovenskej republike⁹¹ Za prvý štvrt' rok 2 010 sa v kolónke Ústredné časopisy sú údaje pridávané odhadom.

* Vráťane denníkov, týždenníkov, dvojtýždenníkov a mesačníkov vychádzalo na Slovenku v roku 2 000, kedy sa prostredníctvom Mediálneho informačného centra robili posledné presné prieskumy (MIC bolo na základe rozhodnutia ministerstva kultúry v roku 2 001 zrušené), 170 dvojmesačníkov, 219 štvrt'ročníkov a 70 časopisov s inou periodicitou.

---

90 Predtým- Národné centrum mediálnej komunikácie, ešte predtým Novinársky študijný ústav.

91 BREČKA, S. 2002, s. 35

Záver

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo priblížiť vznik a vývoj periodickej tlače na Slovensku. V každej kapitole som sa venovala určitému obdobiu vzniku periodickej tlače, a pokračujem celkovým vývojom tlače na Slovensku. Vznik periodickej tlače je veľmi rozsiahla téma na spracovanie, avšak snažila som sa zachytiť každé obdobie čo najpresnejšie

Zamerala som sa na rozvoj periodickej tlače od jej samotného počiatku až po súčasnosť.

Tak ako ostatné médiá, ani noviny nevznikli naraz a pre svoj vznik potrebovali celý rad predpokladov. V porovnaní s predchádzajúcimi médiami ako je reč alebo písmo, bol vývoj periodickej tlače rýchly. Od svojho vzniku potrebovali dve storočia, aby sa stali masovým a širokým vrstvám čitateľov dostupným médium.

Rozvoj periodickej tlače podnietili ekonomické, politické, ideologické, kultúrne i technologické faktory.

Pri spracovaní literatúry som si rozšírila obzor a dozvedela sa veľa zaujímavých faktov, ktoré som neskôr použila aj vo svojej práci. Veľa ľudí ani nevie aké klenoty sa skrývajú v ich regióne. Nie sú to len budovy, miesta ale tlač ktorá zachytila život vtedy a teraz. Hlavne vďaka nej sa môžeme dozvedieť ako to tu vyzeralo pred desiatkami rokov, aký štýl písania sa používal a či sa niečo z toho zachovalo aj dodnes.

Použitá literatúra

1. *Adresár periodík a vydavateľstiev 91*, Bratislava: Novinársky študijný ústav 1991. 164 s. ISBN 80- 900514- 2- 1
2. *Adresár médií Slovenskej republiky 1996* Bratislava: Novinársky študijný ústav 1996. 376 s. ISBN 80- 85673- 05- 3
3. *Adresár médií Slovenskej republiky 1997*. Bratislava: Národné centrum mediálnej komunikácie 1 997. 404 s. ISBN 80- 85673- 06- 1
4. *Adresár médií Slovenskej republiky 2000* Bratislava: Mediálne informačné centrum 2000. 568 s. ISBN 80- 85673- 11- 8
5. BREČKA, Samuel: *Médiá v Slovenskej republike*. Trnava: UCM 2002. 206 s. ISBN 80- 89034- 12 – 8
6. BREZA, Vojtech: *Tlačiarne na Slovensku 1 477- 1 996*. Bratislava: Zväz polygrafie, Univerzitná knižnica Bratislava, Matica slovenská 1 997. 216 s. ISBN 80- 85170- 25- 6
7. Duchkowitsch, Wolfgang – Serafinová, Danuša – Vatrál, Jozef: *Dejiny slovenského novinárstva : Vývoj novinárstva na Slovensku v kontexte podunajskej monarchie*. Ružomberok: Katolícka univerzita, 2007. 280 strán. ISBN 978-80-8084-195-9
8. FOLLRICHOVÁ, Mária- ROUET, Gilles: *Médias et minorités en Slovaquie*, Eurolimes, Oradea, Oradea University Press 2007, s. 67- 74

9. CHMELÁR, E. *Uhorská tlačová politika zo zreteľom na slovenské novinárstvo*. Nitra: Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa Katedra žurnalistiky. 132 s. ISBN 80- 08- 01131- 9
10. MARSINA, R. *et al. Slovenské dejiny*. Martiny: Matica slovenská, B.R. 334 s. ISBN 80- 7090- 239- 6
11. NÁHLOVSKÝ, Ján: *Časopisy v Československé republice dne 31. prosince 1920*. Praha: Státní úřad statistický, 1923. 38 s.
12. POTE MRA, M. *Bibliografia inorečových novín a časopisov na Slovensku do roku 1918*. Martin: Matica slovenská, 1963. 818 s.
13. POTE MRA, M. *Bibliografia slovenských novín a časopisov do roku 1918*. Martin: Matica slovenská, 1958. 145 s.
14. RUTTKAY, F. *Dejiny slovenského novinárstva do roku 1918*. Bratislava: Veda, 1999. 226 s.
15. RUTTKAY, F. Ľudovít Štúr- zakladateľ slovenskej politickej žurnalistiky. In. *Otázky žurnalistiky*, 1 995, roč. 38, č.2, s. 91- 100
16. SEČÍK, I. *Zmeny systému periodickej tlače na Slovensku po roku 1989*. In *Otázky žurnalistiky*, 1996, roč. 39, č. 4, s. 303- 309
17. SERAFÍNOVÁ, D. Die Pressburger deutschsprachige Presse im Archiv der Stadt Bratislava, In *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Žurnalistika*, roč. 23- 24. Bratislava: UK, 1997, s. 125- 135. ISBN 80- 223- 1169- 3

18. SERAFÍNOVÁ, D. *Die Pressburger Press in der theresuanische und in der josephinischen Zeit (1740bis 1790)*In *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Žurnalistiky*, roč. 25- 26. Bratislava: UK, 2001, s. 25-26. ISBN 80-223- 1685- 7
19. SERAFÍNOVÁ, D. *Pešťbudínske vedomosti a nové slovenské aktivity*In *Otázky žurnalistiky*, 2004, roč. 47, č. 3- 4, s. 292- 296
20. SERAFÍNOVÁ, D. *Pressburger Zeitung: Nutz und Lust*, Bratislava: *Acta Carpatho- Germanica*, 1999. 158 s. ISBN 80- 8060-038- 4
21. SERAFÍNOVÁ, D. *Štúrové prvé slovenské politické noviny a Hurbanov pohľad na vedu, umenie a literatúru*. In *Otázky žurnalistiky*, 2003, roč. 46, č. 1-2, s. 143- 150
22. SERAFÍNOVÁ, D. *Periodická tlač na Slovensku po roku 1989*. In *Vývoj žurnalistiky na Slovensku po roku 1989*, Ružomberok: *Katolícka univerzita*, 2004, s. 9- 18. (Zborník zo seminára)
23. SERAFÍNOVÁ, Danuša- VATRÁL, Jozef: *Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky*. Ružomberok: *Katolícka univerzita* 2005. 214 s.
24. SERAFÍNOVÁ, Danuša – VOJTEK, Juraj. *Náčrt dejín svetovej žurnalistiky*. Ružomberok : *Katolícka univerzita, Filozofická fakulta*, 2005.
25. SERAFÍNOVÁ, D: VARTÁL, J. *História a súčasnosť slovenskej žurnalistiky*. In *Žigo, P. a kolektív. Kapitoly z dejín slovenskej kultúry*. Bratislava: AEP, 2004, s. 283- 323. ISBN 80- 88880- 56-4
26. ŠEFČÁK, Luboš: *Prehľad najnovších dejín slovenského novinárstva od r. 19*

45. Bratislava: SPN 1968. 237 s.

27. ŠEFČÁK, Ľuboš- DUHAJOVÁ, Zuzana: *Dejiny slovenského novinárstva 1918- 1968*. Bratislava: univerzita Komenského 1999. 245 s. ISBN 80- 223-1254- 1

28. ŠEFČÁK, Ľuboš- SAND, Ján: *Masové médiá a ekonomika. Ekonomické teórie a žurnalistika*. Bratislava: ekonóm 2006. 180 s. ISBN 80- 225- 2063- 2

29. TUŠER, Andrej a kol.: *Praktikum mediálnej tvorby*. Bratislava: BVŠP Eurokódex 2010. 368 s. ISBN 978- 80- 89447- 16-9

30. TUŠER, Andrej: *Typológia periodickej tlače 1. Lokálna a regionálna tlač*. Bratislava: Univerzita Komenského 1 995. 159 s. ISBN 80- 223- 0834-x

HOGGART, Richard (ed.). Your Sunday Paper. London: University of London Press Ltd., 1967.

31. TUŠER, Andrej. *Ako sa robia noviny*. Bratislava : SOFA, 1999, S. 25-26. *Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch*. In: TUŠER, Andrej. *Ako sa robia noviny*. Bratislava: SOFA, 1999. S. 168-176.

Webové zdroje:

1. www.culture.sk/petrlac
2. www.median.sk/pdf/2010/ZS101SR.pdf
3. [www. Median.sk](http://www.Median.sk)
4. www.sportpres.sk
5. mediálne.sk

Zoznam tabuliek

Tabuľka č.1: Tlačený náklad v počte výtlačkov	46
Tabuľka č. 2 :- v roku 2010 vychádzalo na Slovensku 10 denníkov, 8 celoštátnych, jeden regionálny- so šiestimi mutáciami a jeden lokálny. V tabuľke sú uvádzané aj s vydavateľmi.	48
Tabuľka č.3: Počet tlačených a predaných výtlačkov v januári 2010	49
Tabuľka č.4: Čítanosť denníkov v %	50
Tabuľka č. 5: čítanosť týždenníkov v %	54
Tabuľka č.6: Počet tlačených a predaných výtlačkov v januári 2010	55
Tabuľka č.7. Čítanosť mesačníkov v %.....	56
Tabuľka č.8: Počet tlačených a predaných výtlačkov v januári 2 010	58
Tabuľka č.9: Počet periodík na Slovensku v rokoch 1989- 2000 a v roku 2010...	59

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Jana Vrbová

Odbor: Sociálna a mediálna a komunikácia

Forma štúdia: kombinované štúdium

Názov práce: Vznik a vývoj periodickej tlače na Slovensku

Rok: 2013

Počet strán textu bez príloh: 50

Celkový počet strán príloh: 0

Počet použitej literatúry: 31

Počet titulov českej literatúry a prameňov: 1

Počet titulov zahraničnej literatúry a prameňov: 3

Počet internetových zdrojov: 5

Vedúci práce: Doc. PhDr. Pravdová Hana, Ph.D.